

Nr 2

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1956/57 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.

(3:e avd.)

Justitiedepartementet m. m.

1:o) **Avlöningar till statsråden utan departement m. m.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under andra huvudtiteln (punkt 1, s. 1 och 2 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 4 januari 1956) föreslagit riksdagen att dels fastställa av departementschefen förordad stat för avlöningar till statsråden utan departement m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Avlöningar till statsråden utan departement m. m. för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 402 500 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 372 600 kronor.

För ytterligare kvalificerad biträdes hjälp åt statsministern föreslår departementschefen en uppräknig av anslaget med förslagsvis 15 500 kronor.

För statsministerns handsekreterare, vilken i personalförteckningen för justitiedepartementet är uppförd som förste sekreterare i Ce 27 medan medel för hans avlönande beräknas under förevarande anslag, föreslås — under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor — under nästföljande punkt en tjänst som förste kanslisekreterare i Ce 29. Förevarande anslag uppräknas på grund härav med 2 000 kronor.

De ändrade grunderna för beräkning av anslagsposten till rörligt tillägg föranleder en höjning av anslaget med 12 400 kronor.

Utskottet har i sitt utlåtande nr 14 tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om lönegradsuppflyttning och ändrad tjänstebenämning för statsministerns handsekreterare.

Utskottet har inte heller funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framlagda förslag och hemställer därför,

att riksdagen må

a) fastställa följande stat för avlöningar till statsråden utan departement m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Stat

1. Avlöningar till statsråden utan departement, <i>förslagsvis</i>	188 500
2. Lönefyllnad åt statsministern	6 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	176 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	31 400
Summa kronor	402 500

b) till *Avlöningar till statsråden utan departement m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 402 500 kronor.

2:o) **Justitiedepartementet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 2—4) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för justitiedepartementet, som föreslagits av departementschefen, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för justitiedepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Justitiedepartementet: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 155 800 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 005 600 kronor.

Från och med budgetåret 1955/56 har för handläggning av nådeärenden inom justitiedepartementet med riksdagens medgivande funnits en byråchef i Cs 13. Då denne är i behov av kvalificerad biträdeshjäl, föreslår departementschefen inrättande av en tjänst som kanslibiträde i Ce 11.

Vidare förordas att en personlig tjänst som e. o. förste kanslisekreterare i Ce 29 inrättas, samtidigt som avlöningskostnaderna till icke-ordinarie personal minskas med belopp, motsvarande kostnaderna för en extra tjänsteman i Cg 25.

Med hänsyn till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört bör i personalförteckningen för justitiedepartementet uppföras två tjänster såsom förste kanslisekreterare, varav en i Ca 29 och en i Ce 29, den senare i statsrådsberedningen. Den förra tjänsten föranleder indragning av en tjänst som kanslisekreterare i Ca 25 och den senare indragning av en tjänst som förste sekreterare i Ce 27. Vidare anses två kanslibiträdestjänster i Ce 11 böra utbytas mot samma antal kontoristtjänster i Ce 13 samt en kontorsbiträdestjänst uppflyttas till kanslibiträdestjänst i Ce 11.

De merkostnader som föranledes av samtliga nu angivna åtgärder uppgår till 22 800 kronor.

Slutligen ökar medelsbehovet under anslaget automatiskt med 127 400 kronor huvudsakligen till följd av beslutade ändrade grunder för beräkning av anslagsposten till rörligt tillägg.

I personalförteckningen för justitiedepartementet anses böra vidtagas de ändringar, som föranledes av vad departementschefen anfört och föreslagit.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer, att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för justitiedepartementet, som föranledes av vad departementschefen anfört i statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 4 januari 1956;

b) fastställa följande avlöningsstat för justitiedepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen, <i>förslagsvis</i>	37 700
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	497 700
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal.....	394 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	225 800

Summa kronor 1 155 800

c) till *Justitiedepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 1 155 800 kronor.

3:o) **Justitiedepartementet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, s. 4), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Justitiedepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 173 100 kronor.

4:o) **Justitiedepartementet: Svensk författningssamling.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 4 och 5), vilket innebär en uppräkningsanslag med 10 000 kronor med hänsyn till ökade tryckningskostnader, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Justitiedepartementet*: *Svensk författningssamling* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

5:o) **Lagberedningen.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, s. 5 och 6) föreslagit riksdagen att till Lagberedningen för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 181 500 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 117 000 kronor.

De omfattande arbetsuppgifterna för beredningen har gjort det nödvändigt att förstärka beredningens arbetskrafter — en ordförande och två ledamöter — med en sekreterare. Avlöningskostnaderna för denne har hittills täckts av reservation på beredningens anslag. Departementschefen finner det synnerligen angeläget att beredningens arbete snarast fullföljes. På grund härav bör den arbetskraftförstärkning, som lämnats beredningen under innevarande budgetår, bestå under budgetåret 1956/57. Därför bör medel — 30 700 kronor — beräknas även för en sekreterare. För att kunna utnyttja en förutvarande ledamot såsom sakkunnig bör vidare det för sakkunniga beräknade beloppet 10 000 kronor uppräknas med 1 000 kronor.

Om beredningens arbete kan fullbordas enligt det tidsschema, som hittills följts, skulle tryckning av beredningens förslag till jordabalk slutföras under budgetåret 1956/57. Tryckningskostnaden skulle med denna beräkning vara att betala under sagda budgetår. Kostnaden har — med utgångspunkt från att upplagan, liksom 1947 års förslag till jordabalk, blir 3 500 exemplar — av statskontorets tryckeriexpedition uppskattats till 25 000 kronor. Beredningen har begärt en uppräkning av 400 kronor för ökade omkostnader. För tryckning, ökade kostnader för bokbindning och skrivmateriel föreslår departementschefen därför en sammanlagd höjning med 25 400 kronor. De ökade ersättningarna dels till beredningens ledamöter i anledning av de ändrade grunderna för beräkning av anslagsposten till rörligt tillägg, dels ock till städningsspersonalen på grund av nytt kollektivavtal föranleder en uppräkning av anslaget med 7 400 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Lagberedningen* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 181 500 kronor.

6:o) **Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, s. 6), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 20 500 kronor.

Justitiekanslersämbetet och riksåklagarämbetet

7:o) **Justitiekanslersämbetet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, s. 7), vilket innebär en uppräkning av anslaget med 26 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för justitiekanslers-

ämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	125 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> .	59 700
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	31 300

Summa kronor 216 000

b) till *Justitiekanslersämbetet*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 216 000 kronor.

8:o) **Justitiekanslersämbetet: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 8, s. 8 och 9) föreslagit riksdagen att till Justitiekanslersämbetet: Omkostnader för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 14 600 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 10 800 kronor.

Sedan arbetsbalansen hos ämbetet numera i huvudsak avarbetats, har justitiekanslern återupptagit sina tidigare inställda inspektionsresor. Det är enligt departementschefen önskvärt att sådana resor under nästa budgetår skall kunna företagas i den omfattning, som ämbetet angivit. Departementschefen tillstyrker för ändamålet begärd uppräknig med 2 300 kronor av posten till reseersättningar. Posten till övriga expenser anses med hänsyn till belastningen böra ökas med 1 500 kronor.

Utskottet, som finner det tillfredsställande att justitiekanslern kunnat återuppta sina inspektionsresor, har inte funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Justitiekanslersämbetet*: *Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 14 600 kronor.

9:o) **Riksåklagarämbetet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, s. 9 och 10), vilket innebär en ökad medelsanvisning med 1 000 kronor för utbyte av en förste byråsekreterartjänst i Ca 29 mot en byrådirektörstjänst i Ca 31 samt med 23 300 kronor med anledning av automatiska utgiftsökningar, hemställer utskottet

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för riksåklagarämbetet uppföra en byrådirektörstjänst i Ca 31 och ett kontorsbiträde i Ca 8 samt ur förteckningen avföra en förste byråsekreterartjänst i Ca 29;

b) fastställa följande avlöningsstat för riksåklagarämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	157 100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	50 900
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	43 900
	Summa kronor 251 900

c) till *Riksåklagarämbetet*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 251 900 kronor.

10:o) **Riksåklagarämbetet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, s. 11), vilket innebär en uppräknig av anslaget med 2 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksåklagarämbetet: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 23 500 kronor.

Domstolarna

Departementschefen erinrar om, att vid 1955 års riksdag beslöts en av det då aktuella läget betingad förstärkning av domstolarnas personal. Beslutet grundade sig bland annat på statistiska uppgifter för åren 1950—1953 och första halvåret 1954. I sin anmälan av huvudtiteln för budgetåret 1955/56 redogjorde departementschefen för de resultat som framkommit vid en genomgång av dessa statistiska uppgifter. Den bild av arbetsläget vid domstolarna som sålunda förelåg visade en kraftig tillströmning av mål de senaste åren, och det framhölls att domstolarnas svårigheter att bemästra läget icke hade sin grund i rättegångsreformen och den ovisshet rörande organisationens lämpliga omfattning, som rått vid dess genomförande. Den berodde på en kraftig arbetsökning som helt förändrat läget och rubbat den relativa balans mellan arbetsmängd och personalresurser, vilken tidigare hade uppnåtts. För att finna en förklaring till denna arbetsökning hänvisades till samhällsutvecklingen och konjunkturförhållandena. Man måste överhuvud räkna med att den högre ekonomiska standarden i samhället ställer ökade krav på rättsväsendet.

En komplettering av den statistiska utredningen med uppgifter för hela år 1954 och första halvåret 1955 och en jämförelse av dessa nya uppgifter med dem som förelåg förra året visar, att det alltjämt råder en hög arbetsbelastning vid domstolarna. Måltillströmningen vid häradsrätterna synes

ha kulminerat under år 1953 och har därefter gått något tillbaka. Det måste emellertid beaktas att genom ändrad lagstiftning, som trätt i kraft den 1 juli 1954, åklagarnas befogenhet att meddela strafförelägganden utvidgats. De mål som härigenom avlastats häradsrätterna är de enklaste och minst arbetskrävande; återstående mål ställer alltså i genomsnitt större anspråk på domstolen. Och framför allt måste beaktas att den vid utgången av år 1954 redovisade siffran för balanserade mål vid häradsrätterna var betydande. Vid hovrätterna föreligger en påtaglig ökning av antalet inkomna mål och även av antalet balanserade mål. Hovrätternas arbetsbelastning kan inte bedömas enbart av antalet inkomna och balanserade mål utan beror självfallet i hög grad av målens beskaffenhet. Inhämtade uppgifter om antalet huvudförhandlingar vid hovrätt, vilka pågått två eller flera dagar i följd, utvisar en stegring; antalet sådana förhandlingar under de tre första kvartalen 1955 utgjorde 130, medan antalet under motsvarande tid år 1954 var 84. Även för högsta domstolen föreligger en anmärkningsvärd ökning av antalet inkomna och antalet balanserade mål. Det har upplysts att balansen under de senaste månaderna ytterligare stigit avsevärt och att antalet balanserade mål och ärenden — bortsett från nådeärenden — vid utgången av november månad utgjorde 702. Denna ytterligare ökning av balansen synes sammanhänga med att högsta domstolen under hösten varit upptagen med några synnerligen vidlyftiga mål.

Då en stigande balans hos domstolarna och därav föranledda längre väntetider medför allvarliga olägenheter för rättsvården och den rättssökande allmänheten, torde det vara oundgängligen nödvändigt att ytterligare förstärka domstolarnas personalorganisation. Liksom föregående år vill departementschefen dock framhålla att utökningen bör ske med stor försiktighet. Det torde i främsta rummet vara behövt att förstärka den dömande personalen i hovrätterna. Vidare bör möjligheterna att förse häradsrätterna med biträdande domarpersonal och annan arbetshjälp något vidgas. Även nedre justitierevisionen torde behöva något utökas.

Domstolarnas personalorganisation har, alltsedan rättegångsreformen genomfördes år 1948, ansetts ha en provisorisk karaktär i avbidan på erfarenheter om det nya systemets praktiska verkningar. En viss omfördelning av rättsbildad personal i lägre lönegrader vid underrätterna har gjorts under budgetåret 1951/52. Personalorganisationen vid häradsrätter och hovrätter samt vid nedre justitierevisionen får dock alltjämt anses vara en försöksorganisation. I fortsättningen anför departementschefen följande.

Det kan visserligen hävdas, att den nya rättegångsordningen tillämpats under så lång tid att tillräckliga erfarenheter av dess verkningar nu borde föreligga. Den fortskridande ökningen av domstolarnas arbete under de senaste åren har dock gjort en sådan bedömning osäker.

Det torde vara obestridligt, att det läge, som har uppkommit genom de senaste årens utveckling, icke är i alla hänseenden tillfredsställande. Den snabba arbetsökningen har lett till att personalen måst förstärkas genom provisoriska åtgärder. I princip bör den väsentliga delen av den dömande verksamheten utövas av ordinarie domare. Det är därför betänkligt, om sådana

uppgifter i ökad utsträckning anförtros icke-ordinarie personal. Ett särskilt skäl till att, vad angår hovrätterna, dömandet i ökad omfattning kommit att vila på icke-ordinarie domare ligger däri att förskjutningen i bosättnings- och levnadsförhållanden synes ha medfört en avsevärt starkare ökning av arbetsbelastningen i vissa hovrätter än i andra. För bedömande av den sannolika framtida utvecklingen av arbetsbelastningen i varje särskild hovrätt torde erfordras en särskild utredning.

Det bör över huvud taget fasthållas, att antalet domare icke bör vara för stort. Det är därför av stor vikt att i olika sammanhang tillses att utbildade domare sysselsättes endast med kvalificerade domaruppgifter. På olika sätt har jag under de senaste åren eftersträvat att tillgodose detta önskemål. Sålunda har vid 1954 års riksdag vissa reformer gjorts i rättegångsbalken på grundval av förslag från rättegångskommittén. Vid 1955 års riksdag föreslog jag en förstärkning av hovrätternas administrativa personal. Det första ledigförklarandet av de nya tjänster, som inrättades vid hovrätterna såsom byrådirektör, lockade icke någon kompetent sökande; nytt tillsättningsförfarande pågår. En av statens organisationsnämnd utförd utredning rörande de administrativa arbetsförfarandena vid domstolarna har nyligen slutförts. Nämndens förslag torde icke hinna att underställas årets riksdag. I detta sammanhang vill jag endast betona angelägenheten av att det på allt sätt eftersträvas, att den utbildade domarpersonalen frigöres från uppgifter, som lämpligen kan åvila annan personal.

Vissa utredningar inom domstolsväsendet pågår. Sålunda har sakkunniga tillkallats för att utreda frågan om rådhusrätternas framtida ställning och därmed sammanhängande spörsmål (*stadsdomstolsutredningen*). En huvudfråga för utredningen är att ta ställning till den organisation av rådhusrätterna, som ur rättsliga synpunkter framstår som den lämpligaste, och därvid beakta förhållandet mellan dessa domstolar och övriga allmänna underderrätter. Denna utredning har ett visst samband med en samtidigt pågående angående städernas rättigheter och skyldigheter.

Uppenbart är att, om dessa utredningar skulle leda till ett förstatligande av rådhusrätterna samt en omorganisation av dessa domstolar, resultatet av en sådan reform kommer att inverka på den övriga domstolsorganisationen. Emellertid har man att räkna med att utredningen om rådhusrätternas framtida ställning kommer att ta lång tid och att det förslag, utredningen kan komma fram till, icke kan genomföras på åtskilliga år.

Mera närliggande problem, som rör domarpersonalens rekryterings- och anställningsförhållanden och därmed sammanhängande spörsmål, har därför uppdragits åt en särskild utredning (*1955 års domarutredning*). Enligt sina direktiv skall denna utredning bedriva sitt arbete skyndsamt och ta sikte på sådana praktiska förslag, som kan leda till omedelbara reformer.

En snabb utredning och handläggning av brottmål är av mycket stor betydelse ur processuella och kriminalpolitiska synpunkter. För att få ett underlag för bedömandet, i vad mån organisatoriska åtgärder är påkallade för att främja ett snabbare förfarande, t. ex. förstärkning av polis-, åklagar- eller domstolsorganisationen, förenklingar i förfarandet, översyn av arbetsordningar m. m., har en förberedande statistisk undersökning igångsatts.

Med hänsyn till de utredningar, som sålunda pågår eller som eljest kan behöva utföras, torde det icke för närvarande vara möjligt att bilda sig en säker uppfattning om en lämplig framtida fast organisation av domstolarna i olika instanser. Jag anser det vara försiktigast att för närvarande möta uppkomna arbetsvårigheter med åtgärder av provisorisk karaktär.

11:o) **Högsta domstolen m. m.: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 11, s. 15—18) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1955/56 medgiva det överskridande av den i avlöningsstaten för högsta domstolen och nedre justitierevisionen upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, som kan finnas erforderligt, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att från personalförteckningen för högsta domstolen och nedre justitierevisionen avföra fyra av de på övergångsstat uppförda revisionssekreterarna i Ca 37, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för högsta domstolen och nedre justitierevisionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Högsta domstolen m. m.: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 2 783 800 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 2 531 900 kronor.

Redan i 1955 års statsverksproposition konstaterade departementschefen den successiva stegring i arbetsbördan, som inträtt i nedre justitierevisionen. Som en följd av arbetsutvecklingen beräknades också för innevarande budgetår medel för ytterligare tre extra föredragande, vilkas antal därmed ökades från fem till åtta. Enligt till departementet ingången uppgift utgjorde arbetsbalansen den 30 november 1955 702 mål.

En utökning av antalet extra revisionssekreterare anses icke kunna undvikas. Departementschefen finner sig därför böra i enlighet med revisionens förslag beräkna medel för ytterligare en sådan föredragande under nästkommande budgetår. Posten Avlöningar till icke-ordinarie personal, som tidigare varit upptagen förslagsvis, kom att bli obetecknad för budgetåret 1955/56. Därest riksdagen ej har något att erinra förutsättes Kungl. Maj:t få äga medgiva det överskridande av posten för innevarande budgetår, som befinnes erforderligt.

I enlighet med det anförda anses anslaget för nästa budgetår böra uppräknas med 27 200 kronor för en revisionssekreterare. Med anledning av automatiska utgiftsökningar måste anslaget vidare ökas med 224 700 kronor.

I personalförteckningen bör fyra av de på övergångsstat uppförda revisionssekreterarna i Ca 37 avföras från förteckningen.

Utskottet. Med hänsyn till arbetsbalansen hos högsta domstolen anser sig utskottet böra tillstyrka att medel beräknas för ytterligare en extra revisionssekreterare.

Under återopande härav och då utskottet icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1955/56 medgiva det överskridande av den i avlöningsstaten för högsta domstolen och nedre justitierevisionen upptagna an-

slagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, som kan finnas erforderligt;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att från personalförteckningen för högsta domstolen och nedre justitierevisionen avföra fyra av de på övergångsstat uppförda revisionssekreterarna i Ca 37;

c) fastställa följande avlöningsstat för högsta domstolen och nedre justitierevisionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 927 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	306 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	547 300

Summa kronor 2 783 800

d) till *Högsta domstolen m. m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 2 783 800 kronor.

12:o) **Högsta domstolen m. m.: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, s. 18 och 19), vilket innebär en ökning av anslaget med 24 300 kronor, varav 7 000 kronor för utgifter av engångsnatur, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Högsta domstolen m. m.*: *Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 225 500 kronor.

13:o) **Regeringsrätten: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, s. 21), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Regeringsrätten: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

14:o) **Regeringsrätten: Regeringsrättens årsbok.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, s. 21), vilket innebär en uppräknig av anslaget med 10 000 kronor med hänsyn till ökade tryckningskostnader, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Regeringsrätten: Regeringsrättens årsbok* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

15:o) **Hovrätterna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 16, s. 21—32) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i hovrätternas personalförteckning, vilka föreslagits av departementschefen, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för hovrätterna, att tillämpas under budgetåret 1956/57, dels ock till Hovrätterna: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 7 054 100 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 6 403 000 kronor.

Svea hovrätt har hemställt bl. a., att de båda extra avdelningarna i hovrätten erhåller ordinarie karaktär.

Departementschefen anför, att den ökade arbetsbelastning, som gjort sig gällande särskilt i hovrätterna, bör föranleda personalförstärkning. Departementschefen är icke beredd att nu föreslå att de extra avdelningarna i Svea hovrätt eller någon av dem erhåller ordinarie karaktär.

I fråga om personalförstärkingar förordar departementschefen, att under nästkommande budgetår möjlighet skapas att förordna ytterligare sex extra ledamöter för år räknat. Med hänsyn till att arbetsläget i varje särskild hovrätt snabbt förändras och i ej ringa mån är beroende på förekomsten av vidlyftiga mål, anses det icke vara lämpligt att redan nu fastställa användningen av de extra ledamöterna. Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att efter ytterligare utredning om arbetssituationen vid den tidpunkt, då frågan blir aktuell, bestämma härom samt tillföra hovrätterna annan erforderlig arbetshjälp. För dessa ändamål uppräknas anslaget med 180 000 kronor.

Av det redan anförda framgår alltså att de båda extra avdelningarna i Svea hovrätt bör bibehållas under nästa budgetår och att departementschefen räknat med att detta skall kunna ske med de medel, som står till förfogande under anslaget utan höjning av detta. Skulle emellertid så icke visa sig vara fallet, förutsattes Kungl. Maj:t, liksom hittills, få ta i anspråk erforderliga medel. Kungl. Maj:t föreslås — i enlighet med vad riksdagen under tidigare år uttalat — få äga befogenhet även i övrigt, då det visar sig vara oundgängligt, att vidtaga förstärkingar av hovrätternas ledamotsorganisation.

Genom statsmakternas beslut genomfördes en kraftig förstärkning av vattendomstolarnas organisation från och med budgetåret 1954/55. Även Svea hovrätt har från ingången av budgetåret 1955/56 erhållit sådan förstärkning att numera två avdelningar kan fungera såsom vattenöverdomstol, varvid domstolen erhållit särskilda ingenjörstjänster (vattenrättsråd). Det har emellertid trots upprepade ansökningsförfaranden icke visat sig möjligt att få sökande till vissa av de beslutade tjänsterna. Detta gäller särskilt ingenjörstjänsterna, både i vattendomstolar och i vattenöverdomstolen. Förhållandet torde ha visst samband med den ställning som tjänstemännens fackliga organisationer intagit i denna fråga, där oklarhet kvarstår trots upprepade förfrågningar från civildepartementets sida. Ehuru departements-

chefen anser vattenrättsskipningen vara en fråga av största betydelse, finner han sig i detta läge icke nu kunna framlägga förslag om förstärkning eller ändrad lönesättning vad beträffar dessa domstolar.

Anslaget föreslås till följd av automatiska utgiftsförändringar uppräknat med 471 100 kronor med hänsyn till ändrade grunder för beräkning av anslagsposten till rörligt tillägg.

Anslaget föreslås sålunda höjt med 651 100 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Alexanderson* och fru *Gärde Widemar* (I: 164) och den andra inom andra kammaren av herr *Rylander m. fl.* (II: 335), har hemställts, att riksdagen måtte dels besluta att bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för överförande från den 1 juli 1956 av en extra avdelning i Svea hovrätt till ordinarie stat, dels ock bevilja den ökning av anslagen, som erfordras härför.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen I: 164.

Utskottet. Av redogörelsen för hovrätternas yrkanden synes framgå att tillströmningen av mål är ojämförligt större vid Svea hovrätt än vid någon av de övriga hovrätterna. Det synes vid sådant förhållande ligga nära till hands att överväga, om inte en bättre arbetsbalans skulle kunna vinnas genom en omreglering av hovrätternas domsområden. Härvid kan olika alternativ övervägas.

Några delade meningar kan knappast råda om den i motionerna I: 164 och II: 335 angivna principen att den väsentliga delen av den dömande verksamheten bör utövas av ordinarie domare. Utskottet ansluter sig i och för sig även till vad i dessa motioner i övrigt anförts till stöd för uppfattningen att tiden nu borde kunna anses vara mogen för ett överförande av den ena extraavdelningen vid Svea hovrätt till ordinarie stat och vill härutöver erinra om den förflyttningsskyldighet som ordinarie domare är underkastad enligt närmare bestämmelser i statens allmänna avlöningsreglemente. I rådande läge är utskottet likväl inte berett att tillmötesgå motionärerna i vidare mån än att utskottet vill uttala en förväntan att departementschefen till nästa år beaktar ifrågavarande önskemål och i den mån omständigheterna det medger framlägger förslag till erforderlig ordinariesättning.

Under återopande av det anförda och då departementschefens förslag inte givit utskottet anledning till annat uttalande hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna I: 164 och II: 335

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i hovrätternas personalförteckning, som angivits av departementschefen i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 4 januari 1956;

b) fastställa följande avlöningsstat för hovrätterna, att tillämpas under budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 659 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	26 400
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 064 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 303 700
	Summa kronor 7 054 100

c) till *Hovrätterna*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 7 054 100 kronor.

16:o) **Hovrätterna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17, s. 32—35), vilket innebär en ökning av anslaget med 112 900 kronor, varav 75 000 kronor för anskaffning av nya inventarier i samband med vattenöverdomstolens överflyttning till andra lokaler, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Hovrätterna: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 769 900 kronor.

17:o) **Häradsrätterna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 18, s. 35—50) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i häradsrätternas personalförteckning öka antalet kontorsbiträden från 84 till 85, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för häradsrätterna, att tillämpas under budgetåret 1956/57, dels ock till Häradsrätterna: *Avlöningar* för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 15 670 600 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 14 420 300 kronor.

Under denna punkt behandlas till en början frågan om delning av Södertörns domsaga. En redogörelse för denna frågas tidigare behandling samt för ett av en år 1954 tillkallad utredningsman utarbetat förslag och däröver avgivna yttranden lämnas i statsrådsprotokollet, till vilket utskottet får hänvisa (s. 35—44).

Sedermera har Svea hovrätt i skrivelse den 11 november 1955 framlagt förslag rörande det personalbehov i de båda deldomsagor av Södertörns domsaga, som skulle uppstå, därest en omreglering skulle ske genom nybildning av endast den föreslagna Svartlösa domsaga och återstoden av nuvarande Södertörns domsaga tillsvidare skulle bestå såsom en enhet.

I Svartlösa domsaga föreslås 1 häradshövding, 1 tingsdomare, 1 tingssekreterare, 4 tingsnotarier, 1 kansliskrivare, 1 kontorist, 2 kansli- biträden och 4 biträden för skriv- och kontorsgöromål. För *restdomsagan* föreslås 1 häradshövding, 2 tingsdomare, 1 särskild inskrivningsdomare,

7 tingsnotarier, 2 kanslister, 1 kansliskrivare, 4 kanslibiträden och 7 biträden för skriv- och kontorsgöromål. Av domsagorna skulle Svartlösa domsaga hänföras till lönegrupp IV och återstoden av Södertörns domsaga till lönegrupp V. Statsverkets merkostnader i samband med indelningsändringen uppskattas till i runt tal 84 100 kronor, därvid hovrätten framhåller att den mindre personalökning förslaget upptager motiveras till viss del av redan inträdd stegring i arbetsbördan och i övrigt av hänsyn till den allmänna tendensen till fortsatt ökad arbetsbelastning. Det preliminära förslaget till personalorganisation utgår från förutsättningen att inskrivningsavdelningen delas och att de på Svartlösadistriktet belöpande inskrivningsärendena överföres till blivande Svartlösa domsaga.

Departementschefen anför, att Södertörns domsaga, såväl i fråga om folkmängd som beträffande domsagogöromålens omfattning, är den största i riket. Arbets- och lokalförhållanden har blivit sådana, att det framstår såsom oundgängligen nödvändigt att snarast få en omreglering av domsagens område till stånd. Samtliga remissinstanser är också av den uppfattningen att domsagan måste delas.

Till de betänkligheter, som statsutskottet uttalade i samband med att ett delningsförslag av domsagan framlades för 1949 års riksdag, anses numera icke finnas skäl.

När det gäller att finna en lämplig uppdelning av Södertörns domsaga, anser departementschefen numera icke att en hälftindelning är mest ändamålsenlig. De båda enheter, som därmed skulle skapas, skulle bli för stora för att under någon avsevärd tid kunna bestå med hänsyn till den befolkningstillväxt, som sker i de tätortsbetonade samhällena omkring huvudstaden. Det synes departementschefen då lämpligare att genomföra en delning, som icke binder genomförande av ytterligare omregleringar i framtiden, men som åstadkommer en lättnad i arbetsbörde- och lokalförhållanden för den nuvarande Södertörns domsaga. Då det gäller att sålunda från denna domsaga avskära ett område som är lämpligt att i framtiden bestå som en egen domsaga har utredningen anvisat två möjligheter. Den ena är att av Nacka stad, Saltsjöbadens köping samt vissa från Södra Roslags domsaga utbrutna områden, huvudsakligen på Värmdön, skapa en ny domsaga med tingsställe i Nacka. Det andra alternativet är att bilda en domsaga av Huddinge och Botkyrka kommuner.

Fiera skäl torde enligt departementschefen tala för att av dessa båda möjligheter Huddinge-alternativet ges företräde. Det torde nämligen icke för närvarande vara påkallat att vidtaga någon ändring av Södra Roslags domsaga. Härtill kommer att endast Huddinge-alternativet bereder en omedelbar arbetslättnad av önskvärd omfattning åt Södertörns domsaga. Härigenom torde icke något hinder ha skapats för en lämplig, framtida omreglering av återstoden av domsagan. Departementschefen har alltså funnit mest lämpligt att utbryta den del av Södertörns domsaga, som utredningsmannen i delningsförslaget benämnt »Svartlösa domsaga», till ett eget jurisdiktionsområde.

Departementschefen ansluter sig till utredningsmannens förslag, att var och en av domsagorna erhåller fullt självständig organisation. Den särskilda inskrivningsavdelningen vid den nuvarande domsagan bör jämväl efter delningen bestå för den reducerade Södertörns domsaga.

Delningen förutsätter att Svartlösa domsaga erhåller nya tings- och kansli-lokaler, då det nuvarande tingshusets lokaler förslår endast för den reducerade Södertörns domsaga. Frågan om förläggning av kansli och tings-lokaler för Svartlösa domsaga har framkallat delade meningar. Huddinge kommun har intet att erinra mot utredningsmannens förslag att tingshuset skall förläggas i kommunen, medan Botkyrka kommun föredrager Stockholm som förläggningsort. Även hovrätten förordar Stockholm. Skäl kan anföras såväl för denna ståndpunkt som för förslaget att förlägga tingshuset inom domsagan. Till förmån för sistnämnda förslag talar icke blott principiella skäl utan även svårigheterna att finna tomt och att uppföra byggnad inom Stockholms stads område. Kommunikationerna inom områdena omkring Stockholm förbättras successivt. Departementschefen finner sig därför böra ansluta sig till utredningsmannens förslag att förlägga den nya domsagens tingsställe till Huddinge. Med hänsyn till de ytterst otillfredsställande arbets- och lokalförhållandena i den nuvarande domsagan anses att delningen bör genomföras så snart som möjligt och senast den 1 januari 1958.

Svea hovrätts förslag till personalorganisation i de nya domsagorna kan departementschefen godtaga såsom preliminär uppskattning av medelsbehovet. Definitiva förslag rörande de nya domsagornas personal föreslås få föreläggas riksdagen framdeles.

Departementschefen föreslår en ökning av medelsreserven under anslaget med 50 000 kronor. Därmed erhålles möjlighet att i något ökad omfattning lämna de mera tillfälliga förstärkningar i organisationen, som kan finnas erforderliga.

Medelsbehovet under anslaget ökar vidare automatiskt med 1 200 300 kronor huvudsakligen till följd av beslutade ändrade grunder för beräkning av anslagsposten till rörligt tillägg.

Anslaget föreslås sålunda höjt med 1 250 300 kronor.

I p e r s o n a l f ö r t e c k n i n g e n föreslås antalet kontorsbiträden ökat från 84 till 85.

I en inom första kammaren av herr *Birke* väckt motion (I: 165) har hemställts, att riksdagen, därest en av Huddinge och Botkyrka kommuner bestående domsaga inrättas, måtte besluta att dennas kansli och tingsställe skall vara förlagt till Stockholm.

Beträffande de skäl, motionären anfört till stöd för sitt förslag, hänvisas till motionen.

Utskottet. Beträffande Södertörns domsaga råder bland remissinstanserna enighet om att en delning bör komma till stånd. Med hänsyn till den utveck-

ling, som ägt rum i fråga om folkmängd, arbetsbörda och övriga på delningsbehovet inverkan sedan riksdagen år 1949 tog ställning till detta spörsmål, anser sig utskottet nu böra tillstyrka att domsagan delas.

Vad angår sättet för delningens genomförande har uppfattningarna gått mera isär. Utskottet har, med hänsyn främst till önskemålet att delningen inte skall binda ett genomförande av ytterligare omregleringar i framtiden, funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Det innebär att Huddinge och Botkyrka kommuner bryts ut till ett eget jurisdiktionsområde under föreslagen benämning av Svartlösa domsaga.

Frågan om förläggning av kansli och tingslokaler för Svartlösa domsaga har framkallat delade meningar. Departementschefen har stannat för förslaget att den nya domsagans tingsställe skall förläggas till Huddinge. I motionen I: 165 har uttalats, att skälen för en utflyttning av tingsstället till Huddinge knappast kan tillmätas någon betydelse, medan däremot i motionen anförda skäl anses tala starkt för att tingsstället skulle bibehållas i Stockholm.

Utskottet har från Stockholmstraktens regionplanekontor inhämtat närmare uppgifter om kommunikations- och befolkningsförhållanden inom de till utbrytning föreslagna kommunerna. Representanter för Botkyrka kommun har vidare givit utskottet del av de synpunkter, man inom denna kommun anlägger på frågan om tingshusets lämpligaste förläggning.

Mot bakgrunden av vad förarbetena innehåller och med hänsyn till de inhämtade uppgifterna finner utskottet de i motionen anförda skälen, ehuru i och för sig beaktansvärda, inte vara av den tyngd att de bör föranleda ett frångående av förslaget att det nya tingshuset förläggas till Huddinge. Utskottet har i stället, med särskilt beaktande av den snabba befolkningstillväxten i Huddinge, funnit sig böra godtaga vad departementschefen härutinnan anför.

Under återopande av det anförda och då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt inte givit utskottet anledning till erinran hemställer utskottet,

att riksdagen må

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen I: 165 besluta att Huddinge och Botkyrka kommuner skall senast den 1 januari 1958 utbrytas ur Södertörns domsaga till en särskild domsaga, benämnd Svartlösa domsaga;

II. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i häradsrätternas personalförteckning öka antalet kontorsbiträden från 84 till 85;
b) fastställa följande avlöningsstat för häradsrätterna att tillämpas under budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslags-*
vis 6 891 400

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 400
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	5 831 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 941 900
	Summa kronor 15 670 600

c) till *Häradsrätterna*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 15 670 600 kronor.

18:o) *Häradsrätterna*: *Omkostnader*. Kungl. Maj:t har (punkt 19, s. 50—53) föreslagit riksdagen att till *Häradsrätterna*: *Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 971 200 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 927 800 kronor.

Vad angår posten till reseersättningar föreslår departementschefen en höjning med 29 000 kronor. Beträffande anslagsposten till expenser erinras om att för budgetåret 1955/56 anslagsposten uppräknats avsevärt genom att anslaget höjts med 78 100 kronor, varav 28 800 kronor för utgifter av engångsnatur. Därvid framhöll departementschefen att det icke kan anses vara riktigt att på tingshusbyggnadsskyldige överlasta utgifter, som rätteligen skall åvila statsverket. På grund av den förstärkning av anslaget, som ägt rum med ingången av budgetåret 1955/56, finner sig departementschefen endast såtillvida kunna tillstyrka hovrätternas framställningar att posten till expenser uppräknas med 14 400 kronor.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må till *Häradsrätterna*: *Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 971 200 kronor.

19:o) *Häradsrätterna*: *Ersättningar till nämndemän*. Kungl. Maj:t har (punkt 20, s. 53 och 54) föreslagit riksdagen att till *Häradsrätterna*: *Ersättningar till nämndemän* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 800 000 kronor.

Genom beslut av 1953 års riksdag äger nämndemännen vid häradsrätterna från och med den 1 juli 1953, utöver resekostnadsersättning och traktement, uppbära särskilt dagarvode å 20 kronor för varje förrättningsdag. Den därigenom uppkommande merkostnaden, som icke kunde på förhand mera noggrant beräknas, uppskattades preliminärt till i runt tal 1 miljon kronor, med vilket belopp anslaget uppräknades. Belastningen för budgetåret 1953/54 visade emellertid en kostnadsökning med endast 540 600 kro-

nor, varför anslaget för budgetåret 1955/56 minskades med 350 000 till 1 800 000 kronor.

Departementschefen förordar att anslaget med hänsyn till belastnings-siffran för budgetåret 1954/55 för nästa budgetår uppräknas med 400 000 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Alexanderson* (I: 58) och den andra inom andra kammaren av herr *Fröding* (II: 121), i vilka hemställts, att riksdagen ville för sin del besluta en höjning fr. o. m. den 1 juli 1956 av dagarvodet till nämndeman vid häradsrätt, ägodelningsrätt och expropriationsdomstol från nuvarande tjugu till trettio kronor samt medgiva härav föranledd höjning av det för Häradsrätterna, Ersättning till nämndemän, i årets statsverksproposition bil. 4, punkt 10 äskade anslaget,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindahl* (I: 167) och den andra inom andra kammaren av herr *Petterson* i Degerfors *m. fl.* (II: 331), i vilka hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om en skyndsam översyn av nämndemännens ersättningsfråga och för riksdagen framlägga det förslag vartill översynen kan föranleda.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 121 och II: 331.

Utskottet. Enighet torde råda om att storleken av den ersättning som skall utgå till nämndeman bör bestämmas under samtidigt beaktande av två principer, som i viss mån kan råka i konflikt, nämligen *dels* att nämndemansuppdraget skall ha karaktären av ett heders- och förtroendeuppdrag och alltså inte vara en syssla som eftersträvas för det därmed förenade arvodet *och dels* att ersättningen inte får utmätas på sådant sätt, att valet av nämndemän i realiteten begränsas till dem som äger ekonomiska förutsättningar att mottaga uppdraget. I motionerna I: 58 och II: 121 samt I: 167 och II: 331 uppges att det nuvarande nämndemansarvodet — 20 kronor för dag — är så knappt tillmätt att det är svårt att få lämpliga personer för uppdragen. I den mån denna uppfattning är riktig innebär det, att ekonomiska hänsyn kan framtvinga avsägelser från lämpliga personer som eljest skulle ha varit villiga mottaga nämndemansuppdrag. Självfallet kan ett sådant förhållande inte anses tillfredsställande.

Skulle det vid närmare undersökning visa sig, att de i motionerna uppgivna svårigheterna är allmänt förekommande, bör det enligt utskottets mening ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för åstadkommande av rättelse. Härav följer att utskottet inte är berett tillstyrka yrkandena i motionerna.

Utskottet har införskaffat uppgifter rörande de ersättningar som i städer med egen rådhusrätt utgår för fullgörande av nämndemansuppdrag.

Enligt dessa uppgifter utgår ersättningen i magistratsstäderna efter skilda principer. Även om, såsom i motionerna I: 167 och II: 331 antyds, bestämmelserna i allmänna resereglementet stundom kan ge mindre tillfredsställande resultat, utgör denna omständighet enligt utskottets uppfattning inte tillräckligt skäl för en omläggning av den ordning, vari den statliga ersättningen nu utgår och som innebär att nämndeman förutom resekostnads- och traktamentsersättning åtnjuter ett fixerat dagarvode. Härutinnan anser utskottet alltså att man vid de överväganden, som enligt vad utskottet förutsatt skall komma till stånd, bör följa den linje som angivits i motionerna I: 58 och II: 121.

Vad angår beloppen kan den omständigheten, att åtskilliga städer med egen rådhusrätt företagit eller förberett en uppjustering av sina nämndemans ersättningar, inte i och för sig utgöra tillräcklig grund för en uppräknings av den statliga ersättningen; detta så mycket mindre som det inte synes uteslutet att rekryteringsförhållandena kan te sig olika vid stadsdomstolar och landsbygdsdomstolar. Däremot har utskottet funnit vissa av de övriga skäl beaktansvärda som i motionerna anförts för en höjning. Relationen mellan nämndemansarvodet och den ersättning som kan tillräknas ett vittne för tidsspillan synes exempelvis knappast tillfredsställande. Vidare torde det, såsom i motionerna I: 58 och II: 121 anförts, kunna ifrågasättas, varför arvodet till vattenrättsnämndemännen skall vara högre än till andra nämndemän, som erhåller ersättning av statsmedel.

Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger tillkänna vad utskottet i denna fråga anför.

Under åberopande av det anförda och då Kungl. Maj:ts anslagsberäkning synes böra godtagas hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Häradsrätterna: Ersättningar till nämndemän* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anför i anledning av motionerna I: 58 och II: 121 samt I: 167 och II: 331.

20:o) **Häradsrätterna: Anskaffande av nya fastighetsböcker för landet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, s. 54) samt under erinran, att anslaget för innevarande budgetår uppförts med allenast formellt belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Häradsrätterna: Anskaffande av nya fastighetsböcker för landet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

21:o) **Häradsrätterna: Uppläggande av nya fastighetsböcker för landet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22, s. 54 och 55), vilket innebär en uppräknig av anslaget med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Häradsrätterna: Uppläggande av nya fastighetsböcker för landet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

22:o) **Vattendomstolarna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 23, s. 55—60) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vattendomstolarnas personalförteckning, som föreslagits av departementschefen, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Vattendomstolarna: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 748 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 568 500 kronor.

Departementschefen hänvisar beträffande frågan om förstärkning i olika avseenden av vattenrättsskipningen till vad han anfört i det föregående (punkt 15, s. 11 och 12 i detta utlåtande).

Departementschefen förordar att två extra ordinarie ingenjörer i Ce 37 överföres till ordinarie stat. Vidare föreslås att medel beräknas för anställande av fyra extrabiträden för skriv- och kontorsgöromål vid ifrågavarande domstolar. Kostnaden uppgår i runt tal till 32 500 kronor.

Anslaget anses böra uppräknas med 152 800 kronor huvudsakligen med anledning av beslutade ändrade grunder för beräkning av anslagsposten till rörligt tillägg. Slutligen kan anslaget minskas med 5 800 kronor på grund av att tre vattenrättssekreterare, som med hänsyn till tjänstgöringstidens längd placerats i lönegrad Cg 32, ersättes med nyanställda vattenrättssekreterare i lönegrad Cg 30.

I personalförteckningen anses antalet vattenrättsingenjörer i lönegrad Ca 37 böra ökas från 14 till 16, varjämte de 2 i lönegrad Ce 37 anses böra utgå. Dessutom föreslås antalet kontorsbiträden i Ca 8 ökat från 5 till 6.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ragnar Bergh* (I: 166) och den andra inom andra kammaren av herr *Agerberg m. fl.* (II: 482), i vilka hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en så skyndsamt utredning angående provisoriska personalförstärkningar vid Mellanbygdens och Norrbygdens vattendomstolar att förslag i ärendet kan föreläggas 1957 års riksdag.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen II: 482.

Utskottet har i förevarande sammanhang till behandling förehaft jämväl den redogörelse för de norrländska vattendomstolarnas arbetsbörda, som

riksdagens år 1955 församlade revisorer lämnat under § 1 i sin berättelse. I samband med sin redogörelse har revisorerna gjort följande uttalande.

Vid skilda tillfällen under de senare åren ha riksdagens revisorer funnit anledning att ägna uppmärksamhet åt de problem, som sammanhånga med vattenkraftens utbyggnad i landet, främst de processuella formerna för kraftens ianspråktagande samt domstolsorganisationen. Senast i sin år 1953 avgivna berättelse konstaterade revisorerna — med instämmande i vad som anförts från av frågan berörda myndigheter m. fl. — att de dittills vidtagna åtgärderna för att säkerställa vattenkraftförsörjningen icke visat sig motsvara utvecklingens krav. Främst riktade sig uppmärksamheten härvid mot domstolsorganisationen i Norrland, vilken — med hänsyn till att kraftutbyggnaden koncentrerats till denna landsdel — kommit att framstå som helt otillräcklig. Det framhölls att de förluster, som skulle uppstå om utbyggnaden anpassades efter vattendomstolarnas dittillsvarande kapacitet, hade uppskattats till mycket betydande belopp. På grundval av därvid föreliggande material ansågo sig revisorerna kunna konstatera, att frågan om arbetsbördan och vattenmålens behandling vid de norrländska domstolarna kommit i ett så kritiskt läge, att snara och verkningfulla åtgärder beträffande vattendomstolsorganisationen vore påkallade, om icke en för kraftproduktionen förlustbringande stagnation skulle inträda.

Vid 1954 års riksdag vidtogs en icke obetydlig förstärkning av vattendomstolsorganisationen. Ett antal nya tjänster inrättades, varjämte förbättringar i anställnings- och avlöningsförhållanden bereddes domstolspersonalen.

Under innevarande år ha verkningarna av de sålunda vidtagna förändringarna kunnat överblickas. Såsom framgår av den föregående redogörelsen ha emellertid förhållandena i fråga om vattenmålens läge icke förbättrats, utan snarare torde en försämring ha inträtt. De nytilkomna tjänsterna för den rättsbildade personalen ha visserligen kunnat tillsättas, men den tidigare balansen av icke slutbehandlade mål vid vattendomstolarna har ytterligare ökat, beroende på att arbetskrafterna vid domstolarna alltför jämt befunnits otillräckliga. Starkast framträda bristerna på erforderlig domstolspersonal i fråga om vattenrättsingenjörerna. Icke mindre än fyra dylika tjänster, därav två vid de norrländska vattendomstolarna och två nyinrättade tjänster vid vattenöverdomstolen, ha under innevarande år ledigförklarats utan att någon sökande anmält sig. En ytterligare vakans på en befattning för vattenrättsingenjör väntas därjämte under år 1956. Tillsättandet av dylika tjänster har sedan länge erbjudit svårigheter, sammanhängande med det ringa rekryteringsunderlaget och den allmänna bristen på kvalificerad teknisk personal. I nuvarande läge ha emellertid svårigheterna ytterligare skärpts på grund av att de för tjänsterna fastställda lönevillkoren icke godtagits av ifrågavarande tjänstemäns intresseorganisationer, med påföljd att nyanställning i tjänsterna icke kommit i fråga. Härtill kommer att den nyligen förstärkta domstolsorganisationen även vid full besättning redan betecknas som underdimensionerad beträffande såväl tekniker som rättsbildad personal. Behovet av en snabb förbättring framhålles med eftertryck i samstämmiga uppgifter från domstolar och olika partsorganisationer.

Den sålunda mycket oroande situationen, som innebär att vattendomstolarna i Norrland icke ha möjligheter att hålla jämna steg med den oavslutligt stegrade takten i utbyggnaden av vår vattenkraft, framträder med ökad skärpa genom att ett flertal stora utbyggnadsprojekt aktualiserats tidigare än man räknat med. Så är bl. a. förhållandet med utbyggnadsplanerna be-

träffande Lule älv, vilka inom en nära framtid torde komma att tillföra Norrbygdens vattendomstol betydande arbetsuppgifter. Vidare är att märka, att vissa tidigare ändringar i vattenlagen, vilka vidtagits under senare år i syfte bl. a. att förenkla målens behandling vid domstolarna, i sådant avseende icke haft enbart gynnsamma verkningar. Den ökade möjligheten för domstolarna att meddela deldom i vattenmål har sålunda möjliggjort att byggnads- och dämningstillstånd kunnat medgivas tidigare än eljest varit fallet, men arbetsuppgifterna för domstolarna ha icke härigenom lättat utan endast framflyttats till en senare tidpunkt. En mängd frågor om ersättningar för skador och olägenheter av skilda slag skjutes för övrigt regelmässigt på framtiden, varigenom målen kvarstå hos domstolarna under en lång följd av år för att endast successivt kunna avvecklas.

Erfarenheterna giva vidare vid handen att de olägenheter, som parterna ha att vidkännas till följd av vattenmålens fördröjning i vattendomstolarna, bli alltmer framträdande. Skadelidande sakägare få vänta oskäligt länge på ersättningarnas bestämmande, och den osäkerhet för de berörda bygderna, som nödvändigtvis måste följa av att en kraftverksbyggnad eller sjöreglering planeras, kan under en mycket lång tidsperiod hämma den naturliga utvecklingen därstädes. Även sökandeparterna försöras olägenheter. Uteblivna tillstånd att påbörja byggnadsarbeten i vatten eller att genom uppdämning taga ett kraftverk eller en regleringsdamm i bruk medföra sålunda vanligen ett oekonomiskt utnyttjande av de arbetskrafter och de byggnadsresurser, som sätts in vid företagen, och betydande värden gå till spillo i form av icke utnyttjad kraft. Under innevarande år ha även förekommit exempel på att en sökandepart för att kunna fullfölja en åtgärd, vars verkningar vattendomstolen icke hunnit att bedöma, sett sig nödsakad att, för att få medgivande till åtgärden, utfästa särskilda tillägg på de skadeersättningar, som sedermera komma att utdömas. Det är givet att dylika oförmånliga uppgörelser med motparter medföra oberäknade fördyringar av byggnadskostnaderna.

Redan vid sitt uttalande år 1953 utgingo revisorerna från att de uppkomna fördröjningarna i vattenmålens behandling icke bottnade i förhållanden, för vilka de enskilda befattningshavarna vid domstolarna kunde lastas. Tvärtom hade det från olika håll vitsordats, att de arbetsprestationer dessa befattningshavare påtog sig ginge utöver det vanliga. Revisorerna ifrågasätta icke annat än att detta betraktelsesätt allttjämt äger giltighet. Såsom orsak till de tidsförluster, som uppstå vid vattendomstolarna, har hänvisats till andra faktorer, främst till den starka forceringen i kraftutbyggnaden och därjämte till domstolarnas begränsade arbetsresurser och till vattenlagstiftningens konstruktion. Även sökandenas sätt att förbereda målen äger givetvis betydelse.

Det lär icke tillkomma revisorerna att taga ställning till den f. n. särskilt aktuella lönetvisten, som berör vattendomstolarnas tekniska personal; med denna fråga torde riksdagen sedermera få taga befattning i annan ordning. Revisorerna vilja emellertid understryka angelägenheten av att de mest trängande personalfrågorna för vattendomstolarna snarast bringas till en lösning.

Med hänsyn till den utveckling, som kan skönjas för framtiden, måste det emellertid framhållas, att det icke kan anses försvarligt att i nuvarande läge inrikta intresset endast på domstolsorganisationen och därmed sammanhängande personalfrågor. Även om statsmakterna genom inrättande av tjänster och beredande av särskilt gynnsamma avlösningsförhållanden skapa förutsättningar för tillkomsten av en domstolsorganisation, som motsvarar alla rimliga krav, lär det likväl icke kunna helt säkerställas att

tillräckliga och kvalificerade arbetskrafter komma att stå till förfogande. Det synes knappast sannolikt, att den inträffade eftersläpningen vid vattendomstolarna skall kunna inhämtas och tillkommande vattenmål skola kunna avdömas inom de tider, som ur kraftförsörjningssynpunkt betraktas som nödvändiga och ur den berörda ortsbefolkningens synpunkt äro tillfredsställande. Snarare synes man böra räkna med — åtminstone som en eventualitet — att läget försämrats i sådan grad, att situationen blir helt ohållbar. Det synes därför enligt revisorernas mening angeläget att, jämsides med nu angivna i och för sig nödvändiga åtgärder för förstärkning och översyn av domstolsorganisationen, även andra vägar prövas med sikte på att en hotande stagnation på vattendomstolsväsendets område skall kunna mötas. Det torde härvid ligga nära till hands att vattenlagens regler om byggande i vatten och om ersättning för härav uppkomna skador samt om processen i vattenmål underkastas en mera allsidig och långtgående omprövning än vad som skett, då man hittills sökt finna utvägar för en snabbare behandling av vattenmålen.

Revisorerna äro icke beredda att i denna fråga framlägga annat än vissa allmänna synpunkter. Revisorerna vilja emellertid ifrågasätta, huruvida den nuvarande vattenrättens regler om avvägningen mellan å ena sidan båtnaden av företaget och å andra sidan de kostnader och skador, som därav föranledas, vid bedömandet av tillståndsfrågan verkligen äro sakligt betingade och leda till ett rättvisande och ur samhällsutvecklingens synpunkt lyckligt resultat. Redan frågan om ett företags nytta torde sålunda ofta vara så svårbedömbare, att prövningen härav ger utrymme för mycket olika meningar; detsamma torde förhållandet vara då skadeverkningar skola omsättas i penningvärden. Vidare må nämnas att f. n. en mängd frågor rörande skador av skilda slag hänskjutas till bedömande av särskilda sakkunniga, t. ex. frågor om klimatförändringar och isförhållanden, om skador på fiske, flottning och virkesavläggning samt om erosion. Det måste ifrågasättas, huruvida hela den mängd av detaljspörsmål som uppkommer i ett vattenmål nödvändigtvis måste handläggas i samma ordning som gäller för målens väsentliga huvudfrågor, såsom om byggnadens tillåtlighet och dämmningshöjden. Det må erinras om att åtskilliga länder, vilka i likhet med vårt land fylla en stor del av sitt kraftbehov genom utbyggande av sina vattenkraftresurser, ha en lagstiftning på detta område, som på ett eller annat sätt överlämnar delar av frågorna om kraftanläggningarnas tillkomst till avgörande i administrativ ordning. Även i vårt land ha motsättningar mellan allmänna och enskilda intressen funnit sin lösning efter andra linjer än vattenlagens; härpå utgör expropriationslagstiftningen ett exempel.

Frågan om de norrländska vattendomstolarnas organisation och arbetskrafter synes alltså icke kunna betraktas såsom löst genom de förstärkningar, som vidtogos år 1954. Åtgärder äro alltjämt erforderliga för att bereda dessa domstolar en arbetskapacitet, som motsvarar det aktuella och väntade behovet. Samtidigt härmed synes en utredning böra komma till stånd rörande möjligheterna att åstadkomma en mera väsentlig lättnad i vattendomstolarnas arbetsbörda. Vid denna utredning böra gällande bestämmelser för byggande i vatten och för processen i vattenmål ägnas särskild uppmärksamhet.

Över revisorernas uttalande har yttranden avgivits av *vattenöverdomstolen* och *vattenfallsstyrelsen*. Beträffande dessa yttranden får utskottet hänvisa till de tryckta förklaringarna över revisorernas berättelse.

Utskottet har under hand inhämtat, att kontakt numera upptagits mellan civildepartementet och vattenrättsingenjörernas fackliga organisation.

Såsom riksdagens revisorer framhållit kan frågan om de norrländska vattendomstolarnas organisation och arbetskrafter inte betraktas som löst genom de förstärkningar som vidtogs 1954. Tvärtom har utvecklingen sedan dess understrukt angelägenheten av att ytterligare åtgärder vidtages för att arbetskapaciteten hos dessa domstolar skall svara mot behovet. Till vad revisorerna anfört ansluter sig uttalandena i motionerna I: 166 och II: 482.

För egen del har utskottet funnit vad revisorerna anfört i hög grad beaktansvärt. Hänsynen både till de ur nationalekonomisk synpunkt betydande värden som här står på spel och skadelidande sakägare samt sökandeparter gör det enligt utskottets uppfattning påkallat att de mest trängande personalfrågorna utan dröjsmål bringas till en lösning. Utskottet föreslår därför, att riksdagen i anledning av revisorernas uttalande anhåller, att Kungl. Maj:t måtte underställa nästa års riksdag förslag om ytterligare personalförstärkning vid Norrbygdens och Mellanbygdens vattendomstolar. Härigenom tillgodoses syftet med motionerna I: 166 och II: 482.

Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t skänker vad revisorerna anfört om ändring av gällande bestämmelser för byggande i vatten och processen i vattenmål vederbörligt beaktande.

Departementschefens förslag har inte givit utskottet anledning till annat uttalande än att utskottet understryker att den planerade organisationsundersökningen av det administrativa förfarandet vid vattendomstolorna ofördröjligen bör företagas.

Under återopande av det anförda och då anslagsberäkningen synes böra godtagas hemställer utskottet,

1) att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vattendomstolarnas personalförteckning, vilka angivits av departementschefen i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 4 januari 1956;

b) fastställa följande avlöningsstat för vattendomstolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	806 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	40 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	580 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	321 200

Summa kronor 1 748 000

c) till *Vattendomstolorna*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 1 748 000 kronor;

2) att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört i anledning av riksdagens revisorers uttalande rörande de norrländska vattendomstolarnas arbetsbörda samt motionerna I: 166 och II: 482.

23:o) **Vattendomstolarna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24, s. 60—62), vilket innebär en uppräknig av anslaget med 2 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vattendomstolarna: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 267 700 kronor.

24:o) **Ljudupptagningsapparat.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25, s. 62), vilket innebär en med 5 000 kronor minskad medelsanvisning med hänsyn till de investeringsbegränsningar som i nuvarande ekonomiska läge bör iakttagas, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ljudupptagningsapparat* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

25:o) **Kostnader för viss försöksverksamhet vid hovrätter och domsagor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, s. 62 och 63), vilket innebär en minskning av anslaget med 13 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kostnader för viss försöksverksamhet vid hovrätter och domsagor* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 11 500 kronor.

26:o) **Kostnader för duplicering av domar i överklagade mål m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 27, s. 63 och 64) föreslagit riksdagen att till *Kostnader för duplicering av domar i överklagade mål m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

Något anslag för ändamålet finnes icke uppfört i riksstaten för budgetåret 1955/56.

Statens organisationsnämnd har hemställt om ett anslag av 25 000 kronor för vissa engångskostnader under budgetåret 1956/57 i samband med genomförande av en ny metod vid domstolarna för framställning främst av avskrifter av domar i överklagade mål. Av skrivelsen och i övrigt inhämtade uppgifter framgår följande. Vid nedre justitierevisionen och hovrätterna måste finnas avskrifter av domar i samtliga till dessa domstolar överklagade mål. Avskrifterna användes dels som bilagor till högsta domstolens och hovrätternas domar, dels som arbetsexemplar vid överrätterna. För ändamålet har hittills avskrifter gjorts på skrivmaskin.

Departementschefen anför, att ett genomförande av organisationsnämndens förslag synes vara ett värdefullt led i de rationaliseringsåtgärder som eftersträvas inom statsförvaltningen. Slutlig ställning kan dock icke tagas förrän domstolsutredningens förslag remissbehandlats. Om förslaget skall kunna genomföras, måste emellertid medel för ändamålet finnas tillgängliga. För ändamålet förordas ett belopp för nästa budgetår av 25 000 kronor.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må till *Kostnader för duplicering av domar i överklagade mål m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

Rättegångsväsendet i allmänhet

27:o) **Ersättning åt domare, vittnen och parter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 28, s. 65), vilket innebär en uppräknig med 500 000 kronor med hänsyn till belastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning åt domare, vittnen och parter* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 3 900 000 kronor.

28:o) **Kostnader enligt lagen om fri rättegång.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 29, s. 65), vilket innebär en uppräknig av anslaget med 400 000 kronor med hänsyn till belastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kostnader enligt lagen om fri rättegång* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kronor.

29:o) **Understöd för utomprocessuell rättshjälp.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30, s. 65 och 66), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd för utomprocessuell rättshjälp* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

30:o) **Tornedalens rättshjälpsanstalt.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 31, s. 66 och 67), vilket innebär en ökning av anslaget med 3 000 kronor till följd av ändrade grunder för beräkning av anslagsposten till rörligt tillägg, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande stat för Tornedalens rättshjälpsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Stat

A v l ö n i n g a r

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	36 200
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	7 800

O m k o s t n a d e r

Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	10 000
Summa kronor 54 000	

b) till *Tornedalens rättshjälpsanstalt* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 54 000 kronor.

31:o) **Efterutbildning inom rättegångsväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 32, s. 67), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Efterutbildning inom rättegångsväsendet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

Fångvården m. m.

Departementschefen erinrar inledningsvis om det omfattande nybyggnads- och reformarbetet inom fångvården och anför härefter i huvudsak följande.

Vid 1955 års riksdag framlades en proposition med förslag till om- och nybyggnadsarbeten vid ungdomsanstalten Skenäs, utbyggnad av säkerhetsanstalten på Hall samt uppförande av två sidoanstalter till säkerhetsanstalten på Hall (prop. nr 140). Beträffande byggnaderna på Skenäs uttalade statsutskottet (utl. nr 142), att ytterligare investeringar icke borde ske förrän garantier kunde anses ha vunnits, att vattentillgången kunde tryggas för rimlig kostnad. Sedan Kungl. Maj:t den 30 juni 1955 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att skyndsamt inkomma med utredning i fråga om möjligheterna att för rimlig kostnad trygga vattentillgången för ungdomsanstalten Skenäs, har byggnadsstyrelsen den 28 november 1955 anmält, att en bergborrad brunn utförts och att denna jämte en tidigare befintlig schaktbrunn visat sig giva en vattenmängd, vilken i det närmaste torde komma att motsvara den beräknade maximiförbrukningen vid föreslagen utbyggnad av anstalten. Då emellertid vattnet i den nya brunnen visat sig vara av relativt dålig beskaffenhet och för att kunna användas såsom hushållsvatten kräver an-

läggande av ett reningsverk för en preliminärt uppskattad kostnad av ca 200 000 kronor, pågår borring av ytterligare en ny brunn i syfte att erhålla tillräckligt vatten av bättre kvalitet. Arbetet härmed beräknas vara färdigt i början av år 1956. Med hänsyn till de vid Skenäsanstalten redan gjorda avsevärda investeringarna och det förhållandet, att vattentillgången vid anstalten i stort sett synes vara tryggad, har byggnadsstyrelsen för sin del icke haft något att erinra emot att i varje fall de beslutade ombyggnadsarbetena inom de tre befintliga bostadspaviljongerna omedelbart påbörjas. I anledning härav har Kungl. Maj:t den 30 december 1955 beslutat, att ombyggnadsarbetena skall igångsättas.

Vad angår utbyggnad av Hallanstalten och uppförande av dess två sidoanstalter har byggnadsstyrelsen meddelat att byggnadsföretagen beräknas kunna börja, såvitt avser Hall och den ena sidoanstalten under våren 1956 och såvitt avser den andra sidoanstalten vid årsskiftet 1956/57. Avsikten är att en ny paviljong vid Hallanstalten skall vara uppförd under sommaren 1957 och de båda sidoanstalterna under hösten 1958 respektive sommaren 1959.

Av riksdagen anvisade men icke utnyttjade medel står till förfogande för förvärv under domänfonden av två 50-mannakolonier för vanligt fångförvar. Det har emellertid visat sig förenat med svårigheter att förvärva lämpliga egendomar för dessa kolonier, och med hänsyn till den begränsade användningen av de i denna form anslagna medlen har dessa kolonier icke heller på annat sätt kunnat inrättas.

Vidare har riksdagen anslagit medel till fyra kolonier med 15—20 platser för unga fångar. Även när det gäller dessa kolonier har vissa svårigheter visat sig att få lämpliga egendomar. Arbetet därmed pågår.

De av 1954 års riksdag anvisade medlen för inrättande av sju tillfälliga förläggningar, envar om 30 intagna, har hittills tagits i anspråk till ett belopp motsvarande fem sådana förläggningar. De återstående håller på att inrättas.

Vid fångvården fanns den 1 december 1955 3 526 platser, varav 2 410 slutna och 1 116 öppna. Vissa ytterligare platser tillkommer under den närmaste tiden på anstalter under utbyggnad. Såsom i det föregående angivits pågår en utbyggnad på längre sikt som så småningom kommer att ytterligare öka platsantalet.

Under de senaste månaderna har på fångvårdens anstalter uppkommit en avsevärd överbeläggning, vilken vållar betydande svårigheter.

En preliminär undersökning i syfte att utröna beskaffenheten av det ökade antalet intagna under jämförelse med förhållandena vid motsvarande tidpunkt 1953 har visat att ökningen till större delen beror på ett avsevärt tillskott av personer med kortare strafftider. Antalet intagna med strafftider överstigande 6 månader har däremot minskat något. Såvitt denna undersökning utvisar kan alltså den ökade fångbeläggningen icke tillskrivas den grova brottsligheten.

Till betydande del synes ökningen bero på rattfylleri och andra trafik-

brott. Inom den grupp, som har högst 3 månaders frihetsstraff, svarar rattfylleristerna för nära 90 % av ökningen. Hela antalet för sådant brott intagna utgjorde 468 den 9 december 1955. Sambandet mellan den stegrade motortrafiken och det ökade fångantalet synes vara påtagligt. En stark ökning föreligger också inom den grupp, som har ett frihetsstraff på 3—6 månader. Inom denna grupp har någon ensartad orsak icke påvisats. Tyngande för anstalterna är också det stegrade antalet häktade. I vad mån de ändrade reglerna för försäljning av spritdrycker inverkat på fångbeläggningen, torde vara för tidigt att bedöma. Enligt alla erfarenheter spelar dock alkoholproblemet en betydande roll för huvuddelen av de intagna, i synnerhet sådana som i samband med spritmissbruk begått ringare förmögenhetsbrott.

Den hastiga ökningen av antalet intagna, som sålunda inträtt under de senaste månaderna, måste mötas med särskilda provisoriska åtgärder utöver sådana för vilka medel redan står till förfogande. På grund av att ökningen skett så hastigt, har frågan om dylika åtgärder icke kunnat beredas i vanlig ordning till budgeten. Förslag är emellertid nu under utarbetande, och sedan denna fråga blivit beredd, återkommer departementschefen härtill i annat sammanhang.

För en modernisering av fångvården är utbildad och lämplig personal av minst lika stor betydelse som nya byggnader. Viktigast av allt är att det på anstalterna kan skapas ett samarbete präglat av de vårdsynpunkter, som bör sättas i främsta rummet, om frihetsberövandet icke blott skall få nedbrytande verkningar på de intagna utan ge dem en positiv hjälp till deras framtida anpassning i samhället.

Värdet i de organisatoriska förändringar som skett genom den s. k. räjongplanen ligger måhända främst däri att arbetet på anstalterna kunnat på detta sätt mera inriktas på behandlingen av de intagna. Den mest angelägna reform, som för närvarande kan vidtagas inom fångvården, är att fullfölja denna omorganisation, så att räjongsystemet utsträcker till att omfatta även de grupper av anstalter som hittills lämnats utanför, nämligen dels ungdomsanstalterna jämte andra anstalter för det yngre fängelseklientelet och dels säkerhetsanstalterna.

32:o) **Fångvårdsstyrelsen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 33, s. 71—77) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i fångvårdsstyrelsens personalförteckning, som föreslagits av departementschefen, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för fångvårdsstyrelsen, att tillämpas under budgetåret 1956/57, dels ock till Fångvårdsstyrelsen: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 054 600 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 977 800 kronor.

Fångvårdsstyrelsen har i samband med sina äskanden under förevarande

punkt framhållit den utomordentligt pressande arbetsbörda som åvilade ett stort antal av styrelsens befattningshavare och den underbemanning, som enligt styrelsens mening var för handen. Personalens hälsotillstånd hade även påverkats synnerligen ogynnsamt. Styrelsen har i detta hänseende åberopat intyg av verksläkaren. Då styrelsen därjämte begärt viss personalförstärkning för innevarande budgetår, fann departementschefen att en översyn av styrelsens arbetsförhållanden krävdes, innan slutlig ställning kunde tagas till de personalfrågor, som aktualiserats.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har departementschefen därför den 21 oktober 1955 tillkallat två sakkunniga att verkställa en översyn av fångvårdsstyrelsens organisation och arbetsförhållanden.

Med hänsyn till nyssnämnda pågående utredning finner departementschefen sig icke, annat än med de undantag, som angives i det följande, för närvarande kunna pröva de av fångvårdsstyrelsen under förevarande anslag framförda äskandena. De sakkunnigas förslag får prövas så snart de föreligger.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslås en kontorist i Ca 13 hos styrelsen uppflyttad till kansliskrivare (registrator) i Ca 15. Kostnaderna härför uppgår till 800 kronor.

Vidare anses anslaget på grund av automatiska utgiftsökningar böra uppräknas med 76 000 kronor till följd av ändrade grunder för beräkning av anslagsposten till rörligt tillägg.

I personalförteckningen bör 1 kontorist i Ca 13 utgå och antalet kansliskrivare i Ca 15 ökas från 2 till 3, varjämte antalet kontorsbiträden i Ca 8 bör ökas från 11 till 13.

Utskottet har i sitt utlåtande nr 14 tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag att en tjänst som kontorist i Ca 13 hos fångvårdsstyrelsen skall uppflyttas till kansliskrivare (registrator) i Ca 15.

Självfallet bör verksamma åtgärder ofördröjligen vidtagas för att möta den i inledningen till detta avsnitt redovisade ökningen av antalet intagna på fångvårdsanstalterna.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framlagda förslag har inte givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 4 januari 1956 angivna ändringar i fångvårdsstyrelsens personalförteckning;

b) fastställa följande avlöningsstat för fångvårdsstyrelsen, att tillämpas under budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	419 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	12 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	414 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	208 300
	<hr/>
Summa kronor	1 054 600

c) till *Fångvårdsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 1 054 600 kronor.

33:o) **Fångvårdsstyrelsen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 34, s. 78 och 79), vilket innebär en ökning av anslaget med 2 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fångvårdsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 163 400 kronor.

34:o) **Fångvårdsanstalterna: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 36, s. 126—131) föreslagit riksdagen att till *Fångvårdsanstalterna: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 8 265 400 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 7 703 100 kronor.

Departementschefen förordar, att följande poster till följd av automatiska utgiftsökningar uppräknas med det för varje post angivna beloppet. Därvid har förutsatts att samtliga kolonier, för vilka medel till förvärv finnes anvisade, kommer att utnyttjas under hela budgetåret 1956/57.

	ökning
Reseersättningar	68 000
Bränsle, lyse och vatten	140 000
Övriga expenser	27 000
Renhållning av fängelseområden	50 000
Utspisning	100 000
Beklädnad och sängkläder	7 000
Hälso- och sjukvård	25 000
Undervisning och fritidssysselsättning	17 000
Diverse utgifter	7 700
Fångtransport	120 600
	<hr/>
Summa	562 300

Utskottet har inte funnit skäl till annat uttalande i anledning av Kungl. Maj:ts förslag än att det i efterföljande punkt 38 av detta utlåtande avsedda anslaget till driftkostnader för tillfälliga förläggningar vid fångvårdsanstalterna synes böra inarbetas i fångvårdsanstalternas ordinarie avlönings- och omkostnadsanslag i den mån dylika förläggningar får en mera permanent karaktär.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Fångvårdsanstalterna: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 8 265 400 kronor.

35:o) **Fångvårdsanstalterna: Maskin- och verktygsutrustning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 37, s. 131 och 132), vilket innebär medelsanvisning för maskinutrustning till mekanisk verkstad vid kolonien Mäshult med 90 000 kronor, för inköp av en personbuss med 23 000 kronor samt för komplettering av maskinutrustningar vid olika verkstäder med 125 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fångvårdsanstalterna: Maskin- och verktygsutrustning m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 238 000 kronor.

36:o) **Fångvårdsanstalterna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 38, s. 133 och 134) samt under erinran att för ändamålet för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 265 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fångvårdsanstalterna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

37:o) **Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 39, s. 134 och 135) föreslagit riksdagen att till Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m. för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 135 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 150 000 kronor.

Anslaget under denna punkt är av stor betydelse för att ge fångvården möjligheter att tillgodose mera tillfälliga behov av att ge anstalterna ökat utrymme för förläggning, arbets- eller expeditionslokaler. Därigenom blir anstaltsorganisationen något mera rörlig och det blir ej sällan möjligt att möta de svårigheter som kan uppstå genom överbeläggning och undvika mera vittgående åtgärder.

Såsom departementschefen anfört i inledningen till anslagen åt fångvår-

den är emellertid för närvarande beläggningen på fångvårdsanstalterna abnormt hög. De svårigheter, som uppkommit härigenom, är av sådan omfattning att det torde vara nödvändigt att vidtaga särskilda åtgärder. Frågan härom kan icke upptagas i detta sammanhang. Med hänsyn härtill och till de generella investeringsbegränsningar som bör iakttas föreslår departementschefen att anslaget upptages till 135 000 kronor.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må till *Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 135 000 kronor.

38:o) **Fångvårdsanstalterna: Driftkostnader för tillfälliga förläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40, s. 135 och 136), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, får utskottet, under hänvisning till vad som anförts under punkt 34 i detta utlåtande, hemställa,

att riksdagen må till *Fångvårdsanstalterna: Driftkostnader för tillfälliga förläggningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 865 000 kronor.

39:o) **Ersättning för vård av fångar på anstalter, som ej tillhöra fångvården, m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 41, s. 136), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning för vård av fångar på anstalter, som ej tillhöra fångvården, m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 56 000 kronor.

40:o) **Interneringsnämnden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 42, s. 136 och 137), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Interneringsnämnden* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 26 000 kronor.

41:o) **Ungdomsfängelsetnämnden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43, s. 137), vilket innebär en uppräkningsanslag med 1 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ungdomsfängelsetnämnden* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 kronor.

42:o) **Länsstyrelsernas kostnader för fångtransport.** Kungl. Maj:t har (punkt 44, s. 137 och 138) föreslagit riksdagen att till Länsstyrelsernas

kostnader för fångtransport för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 400 000 kronor.

Från anslaget bestrides kostnaderna för sådana transporter, som verkställs genom länsstyrelsernas försorg. Dessa transporter utgöres icke endast av vanliga fångtransporter utan även av transporter inom eller utom riket av utlänning enligt utlänningslagstiftningen. Såsom riksdagen förutsatt har utredning i hithörande frågor företagits av riksdagens revisorer.

Departementschefen förordar, att anslaget med hänsyn till belastningen under föregående budgetår uppräknas med 50 000 kronor.

Utskottet har i förevarande sammanhang till behandling förehaft den redogörelse för kostnader för förpassningsresor, som riksdagens år 1955 församlade revisorer lämnat under § 2 i sin berättelse. I samband med sin redogörelse har revisorerna gjort följande uttalande.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen ha statsverkets kostnader för förpassningar, transporter av fångar, vissa alkoholister m. fl., i stort sett visat en kraftigt stigande tendens under en följd av år. Oaktat de för ifrågavarande ändamål avsedda anslagen vid flera tillfällen höjts, ha dessa samma kommit att överskridas med betydande belopp. Revisorerna ha därför ansett det vara påkallat att söka klarlägga orsakerna till angivna utveckling för att därigenom om möjligt kunna föreslå åtgärder, ägnade att förebygga en fortsatt utgiftsökning. En särskild anledning härtill ha revisorerna funnit i statsutskottets inledningsvis omnämnda utlåtande till 1955 års riksdag.

Kostnadsstegringen är otvivelaktigt till en del beroende av faktorer, som vederbörande myndigheter icke kunna påverka: det ökade antalet intagna på fångvårdsanstalterna har sålunda nödvändiggjort stegrat antal resor; för vissa resor, som tidigare vederbörande kommuner haft att betala, ansvarar numera statsverket; vidare har priset på bl. a. järnvägsbiljetterna samt traktamentena stigit i flera omgångar. Avgörande för anslagsbelastningen är dock icke uteslutande antalet personer, som skola förpassas. De myndigheter, som ha att besluta härom, kunna nämligen genom en lämplig planläggning av resorna i väsentlig mån påverka utgifterna. Beträffande denna kunna erinringar huvudsakligen i två avseenden riktas mot vissa av de polisdistrikt, vilkas förpassningar varit föremål för revisorernas granskning, nämligen i fråga om det antal förrättningsmän, som utfört transporter, samt om valet av tidpunkt för anträdandet av resa. Vad angår det förstnämnda spørsmålet vill det förefalla revisorerna, som om de resor, vilka företagas efter beslut av poliskammaren i Stockholm, icke planeras med tillräcklig omsorg. Frågan om antalet transportförare synes bli avgjord utan att omständigheterna i de särskilda fallen tillräckligt beaktas. Kommissarien vid ordonnansavdelningen, vars personal torde utföra de flesta förpassningarna från Stockholm, har emellertid till överståthållarämbetet förklarat, att en bättre ordning härutinnan icke kan åstadkommas, förrän ytterligare befäl ställes till avdelningens förfogande.

Inom Västernorrlands län har övervägande antalet förpassningar utförts av två eller flera transportförare, medan inom Älvsborgs län de flesta transporter gått med endast en polisman eller polissyster. Från Borås

stad har mer än en förrättningsman endast undantagsvis beordrats. I fråga om transporter av utlänningar ur riket med båt ha dessa i några fall skett utan bevakning, men flertalet resor både från Stockholm och exempelvis Sundsvall har ägt rum under bevakning av två personer.

Planläggningen av transporter inom fångvården synes, såvitt framgår av det granskade räkenskapsmaterialet, i allt väsentligt ske under iakttagande av sparsamhet. Visserligen kan det antagas, att fångvårdsanstalternas personal ofta har större kunskap om fångklienteletts individuella karaktärsegenskaper m. m. än vad polispersonalen har och därför har större möjlighet att bedöma behovet av antalet förrättningsmän. Men den markanta skillnad som i många fall iakttagits mellan, å ena sidan, fångvårdens och, å andra, polisens förpassningar — 73 procent av samtliga resor ha inom fångvården utförts med en förare, motsvarande tal äro för Stockholms stad, Älvsborgs respektive Västernorrlands län, 10, 51 respektive 23 — gör det motiverat antaga, att vissa polisdistrikt i långt större utsträckning än vad fallet f. n. är skulle kunna utföra förpassningar med endast en förrättningsman. Härför talar även det förhållandet, att man inom vissa distrikt av ett län kan iakttaga en mera restriktiv praxis i förevarande avseenden än inom andra delar av länet.

Vad härefter angår valet av tidpunkt för avresa ha revisorerna kunnat konstatera, att flertalet resor från Stockholm synas ha påbörjats på eftermiddags- eller kvällstid och avslutats under kvällstid, nattid eller påföljande dag, varigenom kostnaderna för traktamenten blivit avsevärt större än om resorna tagit sin början tidigare på dagen eller uppskjutits till påföljande dag. Samma iakttagelser ha gjorts även i fråga om vissa resor inom Älvsborgs län. Även om detta förfarande i varje fall för Stockholms vidkommande till viss del torde få tillskrivas bristen på polispersonal, kunna erinringar riktas häremot. Då fråga icke är om inställelse till tidsbestämt straff, synas nämligen vissa resor utan olägenhet ha kunnat uppskjutas till påföljande dag. — Framhållas må att även i fråga om valet av tidpunkt för anträdande av förpassningsresorna torde i stort sett icke någon anledning till erinran mot fångvården förefinnas.

Den av revisorerna utförda granskningen har knappast kunnat belysa, huruvida flera förpassningar, där detta varit lämpligt och möjligt, utförts samtidigt. Revisorerna förutsätta emellertid att så sker.

Då det gäller att för framtiden få till stånd en bättre ordning i förevarande avseenden, ha revisorerna övervägt att föreslå utfärdandet av en särskild författning i fråga om förpassningsresor. Revisorerna ha emellertid därvid kommit till den uppfattningen, att en dylik författning, med hänsyn till att förutsättningarna för transporter äro mycket skiftande, skulle få hållas i så allmänna ordalag, att den knappast skulle vara till mera vägledning än de anvisningar, som redan finnas i ämnet, bl. a. i allmänna resereglementet. Där förutsattes sålunda — under 4 § — att tjänstesor och förrättningar planläggas och genomföras på det sätt, som är lämpligast med hänsyn till deras ändamål, uppkommande rese- och traktamentskostnader samt andra omständigheter. Det ankommer på vederbörande myndigheter att tillse, att så sker. Rätt tillämpade synas resereglementets bestämmelser vara till fyllest. Färdsätt och antal förrättningsmän böra sålunda prövas från fall till fall under beaktande av bl. a. den transporterades ålder, sinnesbeskaffenhet, tidigare vandel och i förekommande fall arten av det brott, för vilket han är misstänkt eller straffad, transportsträckans längd, den tid som kan åtgå för transporten m. m. En lång transport synes emellertid i och för sig icke behöva betyda, att två eller flera förrättningsmän skola anlitas. Resor som företagas med t. ex. snälltåg

på längre sträckor torde i vissa fall kunna planeras så, att själva resan sker med endast en förrättningsman men att bevakningen förstärkes vid avrese- och ankomststationer; motsvarande torde böra gälla i fråga om transporter med båt till utlandet. Även om vissa önskemål om antalet förrättningsmän framförts från rederihåll, vill det synas, som om det oftare än vad nu sker utan olägenhet skulle vara möjligt att låta den förpassade under sjöresan färdas utan bevakning eller med endast en transportförare, särskilt som reserverad hytt torde stå till förfogande för varje sådan förpassning.

Det förtjänar att i detta sammanhang erinras, att straff i allt större utsträckning avtjänas på öppna anstalter samt att till frihetsstraff dömda personer, som icke äro häktade, föreläggas att själva inställa sig å anstalt. Mot bakgrunden härav synes rymningsrisken icke böra överdrivas. Men det är självfallet, att bevakningen vid transport av för grovt brott miss-tänkta eller dömda bör vara strängare än eljest.

I syfte att få fram en lämplig planläggning av förpassningsresorna i fråga om både behovet av antal förrättningsmän och valet av tidpunkt för utförandet av resorna torde de myndigheter, som ha att granska räkningar för resor av här avsett slag, böra kräva attest från vederbörande befäl, att en prövning ägt rum i angivna hänseenden.

Såsom i det föregående antytts anse revisorerna det knappast motiverat att utfärda en särskild författning om förpassningar. Detta utesluter emellertid icke, att vederbörande myndigheter kunna i viss utsträckning, såsom redan skett för fångvårdens del, utgiva vissa allmänna anvisningar rörande bl. a. vad transportförare har att iakttaga under själva resan m. m. Revisorererna vilja emellertid tillägga, att fångvårdens anvisningar härutinnan, som äro uppdelade på ett flertal cirkulär, äro i behov av bl. a. en formell översyn.

Sammanfattningsvis må framhållas, att revisorerna vid den utförda granskningen av förpassningar av olika slag kunnat konstatera, att dessa i många fall planläggas och utföras på ett sätt, som giver anledning till erinran. Revisorererna anse därför motiverat, att Kungl. Maj:t i ett cirkulär till vederbörande myndigheter erinrar dessa om angelägenheten av att all möjlig hushållning iakttages även i förevarande avseenden.

Över revisorernas uttalande har yttranden avgivits av *fångvårdsstyrelsen*, *statskontoret*, *överståthållarämbetet* samt *länsstyrelserna i Älvsborgs och Västernorrlands län*. Beträffande innehållet i yttrandena får utskottet hänvisa till de tryckta förklaringarna över revisorernas berättelse.

Utskottet. Av revisorernas redogörelse finner utskottet framgå, att planläggningen och utförandet av de förpassningsresor, som ersätts av länsstyrelserna, i skilda hänseenden kan ge anledning till erinringar. Främst är det i fråga om det antal förrättningsmän, som utfört transporterna, samt om valet av tidpunkt för anträdandet av resa som anmärkningar kan göras.

Revisorererna har föreslagit, att Kungl. Maj:t i ett cirkulär till vederbörande myndigheter erinrar om angelägenheten av att all möjlig hushållning iakttages även i förevarande avseenden. Utskottet har intet att erinra mot att ett sådant cirkulär utfärdas, men finner önskvärt att mera verk-samma åtgärder vidtages. Icke minst synes härvid böra beaktas möjlighe-terna att förhindra att onödiga dagtraktamenten utgår.

Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t med anledning av revisorernas ifrågavarande uttalande måtte vidta åtgärder i bestämt syfte att nedbringa kostnaderna för de förpassningsresor som gäldas av länsstyrelserna och för riksdagen redovisa dessa åtgärder.

Under återopande av det anförda och då Kungl. Maj:ts förslag inte givit utskottet anledning till annan erinran hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Länsstyrelsernas kostnader för fångtransport* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna, vad utskottet anført i anledning av riksdagens revisorers uttalande rörande kostnaden för förpassningsresor.

43:o) **Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 45, s. 138—143) föreslagit riksdagen att dels godkänna den personalförteckning för skyddskonsulentorganisationen, som föreslagits av departementschefen, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för skyddskonsulentorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 879 500 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 810 600 kronor.

I likhet med tidigare år har under hösten 1955 verkställt en undersökning inom justitiedepartementet beträffande övervaknings- och tillsynsverksamheten. Denna undersökning visar i huvudsak följande.

Enligt införskaffade uppgifter stod den 1 oktober 1955 9 967 villkorligt dömda under övervakning och 1 112 villkorligt frigivna under tillsyn (90 % respektive 10 % av sammanlagda antalet).

Övervakning och tillsyn besörjdes i 4 929 fall (44,5 %) av personer, yrkesmässigt verksamma inom socialvården, därav i 341 (3,1 %) av skyddskonsulenter eller skyddsassistenter, i 1 805 (16,3 %) av tjänstemän vid skyddsvärnsföreningarna, varav 730 belöpte på föreningen i Stockholm och 879 på föreningen i Göteborg, samt i 2 783 fall (25,1 %) av tjänstemän vid fångvårdsanstalter, anstalter tillhörande barnvården, alkoholistanstalter och arbetsförmedlingar eller av andra socialvårdstjänstemän.

Antalet övervakare och tillsynsmän var 5 453. Av dessa hade 5 220 1—5 uppdrag var, 143 6—10 uppdrag, 43 11—15 uppdrag, 16 16—20 uppdrag, 8 21—25 uppdrag, 9 26—50 uppdrag, 4 51—75 uppdrag, 5 76—100 uppdrag och 5 101—125 uppdrag.

En jämförelse med motsvarande uppgifter, avseende läget den 1 november 1954, ger vid handen bland annat, att antalet villkorligt dömda under övervakning ökat med 0,4 % från 9 929 till 9 967 och att antalet villkorligt frigivna under tillsyn minskat med 2,6 % från 1 142 till 1 112.

Fördelningen av uppdragen mellan de olika kategorierna av socialvårdstjänstemän inbördes samt mellan dessa tjänstemän och övriga uppdrags-

tagare är i förhållande till föregående år så gott som oförändrad. Antalet övervakare och tillsynsmän har minskat med 5 %. Antalet personer med mer än 100 uppdrag har minskat från 7 till 5, medan antalet personer med mer än 50 uppdrag ökat från 11 till 14.

Såsom departementschefen vid olika tillfällen framhållit är det angeläget att de myndigheter som utser tillsynsmän och övervakare icke hopar alltför många uppdrag på samma personer samt att frivilliga krafter i väsentligt vidgad utsträckning tages i anspråk för ändamålet. Därvid bör eftersträvas att till ifrågavarande verksamhet knyta representanter för ledande idrotts- och ungdomsorganisationer samt andra ideella folkrörelser.

Den erforderliga utbyggnaden av skyddskonsulentorganisationen bör såsom riksdagen tidigare fastslagit icke ske fullständigt i ett sammanhang utan genomföras successivt i etapper. En sådan etapp genomfördes vid föregående års riksdag. Departementschefen är därför icke beredd att i år föreslå någon ytterligare personalförstärkning.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker departementschefen, att den för företrädesvis yngre klientel i Göteborgs distrikt inrättade skyddskonsulenttjänsten i Ce 25 placeras i Ce 27.

Vidare förordas en ordinariesättning av tjänster i sådan omfattning att de befattningshavare som innehaft sin tjänst den längsta tiden nu kan få ordinarie anställning. Därför föreslås sådan anställningsform för de sex hittillsvarande skyddskonsulenterna i lönegrad Ce 27, sju skyddskonsulenter i lönegrad Ce 25 samt tre skyddsassistenter i lönegrad Ce 21.

Psykoteknisk anslagsundersökning har visat sig i vissa fall vara till nytta, då det gällt att finna utvägar för en omskolning av personer som drivits in i kriminalitet till följd av en bristande anpassning i sitt arbete. Ett bidrag i lämplig omfattning för att möjliggöra sådana undersökningar tjänar alltså ett samhällligt intresse och det kan inte göras någon principiell skillnad om undersökningarna avser personer som är intagna på anstalt eller sådana som undergår kriminalvård i frihet. Departementschefen tillstyrker förden skull anvisande av 3 200 kronor för ifrågavarande ändamål. Dessa medel föreslås uppförda såsom en särskild anslagspost under skyddskonsulentorganisationens omkostnadsstat.

I enlighet med det anförda bör anslaget ökas med 2 000 kronor för uppflyttning i lönegrad av en skyddskonsulenttjänst. Vidare föranleder de beslutade ändringarna i grunderna för beräkning av anslagsposten till rörligt tillägg en ytterligare uppräknings av anslaget med 66 900 kronor. I personalförteckningen bör erforderliga ändringar vidtagas.

Utskottet har i sitt utlåtande nr 14 tillstyrkt uppflyttning från Ce 25 till Ce 27 av en skyddskonsulent i Göteborgs distrikt.

Statsmakterna har ännu inte tagit ställning till det av strafflagberedningen år 1954 framlagda förslaget till åtgärder för förbättrande av eftervården efter frigivning eller utskrivning från fångvårdsanstalt. Med hänsyn härtill

kan utskottet tillstyrka departementschefens förslag, även om utskottet gärna sett att skyddskonsulentorganisationen kunnat förstärkas med en konsulent för de från säkerhetsanstalt utskrivna.

Anslagsberäkningen har inte föranlett erinran.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för skyddskonsulentorganisationen:

Personalförteckning

Tjänstemän å ordinarie stat

Befattning	Lönegrad
6 skyddskonsulenter	Ca 27
7 skyddskonsulenter	Ca 25
3 skyddsassistenter	Ca 21

Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än Ce 25

1 skyddskonsulent .....

Anm. 1: Befattningarna som ordinarie skyddskonsulenter i lönegraden Ca 27 är avsedda för skyddskonsulenterna i Stockholms distrikt (2) samt i Upplands och Södertörns distrikt, Södermanlands-Östergötlands distrikt och Skåne-Blekinge distrikt ävensom för en av skyddskonsulenterna i Göteborgs distrikt.

Anm. 2: Befattningen som extra ordinarie skyddskonsulent i lönegraden Ce 27 är avsedd för en av skyddskonsulenterna i Göteborgs distrikt.

b) fastställa följande avlöningsstat för skyddskonsulentorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	245 800
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1 800
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	483 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	148 600

Summa kronor 879 500

c) till *Skyddskonsulentorganisationen*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 879 500 kronor.

44:o) *Skyddskonsulentorganisationen*: *Omkostnader*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 46, s. 143—145), vilket innebär en med 11 200 kronor minskad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skyddskonsulentorganisationen: Omkostnader* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 182 800 kronor.

45:o) **Övervakning av villkorligt dömda.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 47, s. 145), vilket innebär en uppräknig av anslaget med 200 000 kronor med hänsyn till de av 1955 års riksdag beslutade höjningarna av arvoden till övervakare, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Övervakning av villkorligt dömda* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

46:o) **Tillsyn över villkorligt frigivna m. fl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48, s. 145 och 146), vilket innebär en med 30 000 kronor ökad medelsanvisning med hänsyn till höjningen av tillsynsmännens arvoden, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tillsyn över villkorligt frigivna m. fl.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 180 000 kronor.

47:o) **Kurser för övervakare, tillsynsmän och förundersökare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 49, s. 146), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurser för övervakare, tillsynsmän och förundersökare* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 kronor.

48:o) **Understöd åt verksamhet för frigivna fångar m. fl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 50, s. 147 och 148), vilket innebär en uppräknig av anslaget med 25 000 kronor för att möta prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt verksamhet för frigivna fångar m. fl.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 400 000 kronor.

49:o) **Bidrag till svenska skyddsförbundet.** Kungl. Maj:t har (punkt 51, s. 148 och 149) föreslagit riksdagen att till Bidrag till svenska skyddsförbundet för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 185 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 170 000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen har hemställt om ett ökat anslag med 15 000 kronor, avsett för Föreningen Skyddsvärnets i Stockholm verksamhet. Till följd

av automatiska utgiftsökningar i föreningens verksamhet har uppstått en brist av 19 000 kronor. I skrivelse den 14 november 1955 framhåller styrelsen, att behovet av ekonomiskt understöd åt föreningen har blivit ytterligare accentuerat. Föreningens klientel har nämligen ökats i vad avser såväl villkorligt dömda som villkorligt eller slutligt frigivna och utskrivna. Ökningen av antalet hjälpsökande bland frigivna (utskrivna) är en följd av det förhållandet att totala antalet fångar i jämförelse med samma tid år 1954 under senaste månaderna år 1955 visat stegring. Åtskilliga omständigheter tyder på att denna ökning kommer att bli ytterligare markerad under loppet av innevarande budgetår. Härtill bidrar det förhållandet, att åt alkoholmissbruk hemfallna lagöverträdare efter den 1 oktober 1955 synes snabbare återfalla i alkoholmissbruk och därmed också i brott. Skyddsvärnet i Stockholm utsättes av naturliga skäl för särskilda påfrestningar när brottsligheten ökar, eftersom ett så stort antal villkorligt dömda och frigivna (utskrivna) är bosatta i Stockholm eller — och detta gäller inte minst recidivisterna — söker sig dit. Med den arbetsbörda som redan åvilar skyddsvärnet i Stockholm är risken stor att föreningen icke kan i den ökade utsträckning, som kommer att erfordras, fullgöra sina uppgifter. Föreningen har nämligen inga medelsreserver att falla tillbaka på i oförutsedda lägen. Därest föreningens kapacitet icke svarar mot behovet, kommer detta att medföra att skyddskonsulenterna i Stockholm skulle få ökat arbete. Någon sådan arbetsbelastning tål emellertid icke denna arbetsbelastade organisation.

Departementschefen anser det vara av största vikt att skyddsvärnet i Stockholm kan bedriva sin verksamhet i minst hittillsvarande omfattning.

I avvaktan på resultatet av utredning angående skyddsvärnsföreningarnas ekonomiska förhållanden m. m., anses därför, med hänsyn till av fängvårdsstyrelsen anförda särskilda skäl, en uppräknig av ifrågavarande anslag med 15 000 kronor för nästkommande budgetår vara nödvändig för att under det närmaste verksamhetsåret bisträcka skyddsvärnet i Stockholm i en beträngd situation.

Utskottet vill, i anslutning till departementschefens uttalande att det är av största vikt att skyddsvärnet i Stockholm kan bedriva sin verksamhet i minst hittillsvarande omfattning, framhålla angelägenheten av att utredningen om skyddsföreningarna bedrivs i sådan takt, att på utredningens resultat grundade förslag skyndsamt kan underställas riksdagen.

Kungl. Maj:ts förslag har inte givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Bidrag till svenska skyddsförbundet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 185 000 kronor.

Diverse

50:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Fångvårdsstyrelsens delfond. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond. Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 52—54, s. 150) hemställer utskottet, att riksdagen må för budgetåret 1956/57 såsom förslagsanslag anvisa

a) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Fångvårdsstyrelsens delfond* 1 381 000 kronor;

b) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* 995 000 kronor; samt

c) till *Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark* 80 300 kronor.

51:o) **Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 55, s. 151 och 152) föreslagit riksdagen att till **Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.** för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med samma belopp.

Den vid ingången av ettvarvt av budgetåren 1954/55 och 1955/56 förefintliga reservationen uppgick till 112 322 resp. 74 030 kronor. Medelstillgången på anslaget vid budgetårsskiftet 1955/56 hade alltså reducerats med 38 300 kronor i jämförelse med vid samma tillfälle 1954/55. Den tidpunkt, då utgifter på grund av preliminärt träffade uppgörelser kan komma att belasta anslaget, är dock givetvis mycket oviss. Med hänsyn till reservationen å anslaget jämte inflytande försäljningsinkomster torde därför nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer med oförändrad medelsanvisning för budgetåret 1956/57 ha erforderliga möjligheter att träffa nya avtal.

Departementschefen förordar, att anslaget uppföres med 30 000 kronor.

Utskottet, som inte funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till *Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

52:o) **Bidrag till utgivande av lagsamling.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 56, s. 152 och 153) samt under erinran att det återstående medelsbehovet för verket, vars utgivning avslutades år 1954, uppgår till 194 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till utgivande av lagsamling* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 194 200 kronor.

53:o) **Bidrag till internationella byrån i Bern för skydd av litterära och konstnärliga verk.** Kungl. Maj:t har (punkt 57, s. 153 och 154) föreslagit riksdagen att till Bidrag till internationella byrån i Bern för skydd av litterära och konstnärliga verk för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 8 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med samma belopp.

Departementschefen anför, att den förändring i de ekonomiska förhållandena, som inträtt under tiden efter det bidraget till ifrågavarande byrå bestämdes till sitt nuvarande belopp, motiverar bidragshöjning från och med verksamhetsåret 1956 från omkring 7 300 kronor till omkring 11 500 kronor för år. Då emellertid bidragsbeloppen förfaller till betalning först under hösten året efter det kalenderår bidragen avser, kommer förevarande anslagsbelopp att behöva höjas först från och med budgetåret 1957/58. För budgetåret 1956/57 bör därför anslag anvisas med oförändrat belopp.

I detta sammanhang anmäler departementschefen att under Bernunionens konferens i Bryssel 1948 den svenska delegationen, enligt instruktioner, givna efter överläggning inom den svenska regeringen, framförde en inbjudan till medlemsstaterna för den följande konferensen. Den nya konferensen skulle äga rum i Stockholm och kunna komma till stånd i början av 1960-talet. Genom beslut den 28 oktober 1955 har Kungl. Maj:t uppdragit åt justitiedepartementets lagbyrå för civilrättsärenden i samråd med utrikesdepartementets rättsavdelning och auktoritetskommittén att vidtaga förberedelser till en konferens i Stockholm för revision av Bernkonventionen. Då kostnaderna till en början förmodas bli relativt obetydliga bör de, i varje fall för nästkommande budgetår, kunna bestridas från departementets kommittéanslag.

Utskottet ifrågasätter, huruvida kostnaderna för förberedelser till en konferens i Stockholm för revision av Bernkonventionen är av natur att böra bestridas av kommittéanslag. Med hänsyn till att kostnaderna till en början förmodas bli relativt obetydliga vill utskottet, som förväntar att storleken av utgivna belopp redovisas för nästa års riksdag, inte motsätta sig departementschefens förslag.

Kungl. Maj:ts förslag har inte givit utskottet anledning till annan erinran. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Bidrag till internationella byrån i Bern för skydd av litterära och konstnärliga verk* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 8 000 kronor.

54:o) **Bidrag till internationella institutet för unifiering av privaträtten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 58, s. 154), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till internationella institutet för unifiering av privaträtten* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 kronor.

55:o) **Bidrag till Haagkonferensens för internationell privaträtt permanenta byrå.** Kungl. Maj:t har (punkt 59, s. 155) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Haagkonferensens för internationell privaträtt permanenta byrå för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 16 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 14 000 kronor.

Efter bemyndigande av riksdagen godkände Kungl. Maj:t den 30 juni 1953 för Sveriges del ett stadgeförslag, som då redan biträtts av nio av ifrågavarande stater. Från och med budgetåret 1954/55 har å riksstaten upptagits ett särskilt förslagsanslag till bidrag till Haagkonferensens för internationell privaträtt permanenta byrå. Anslaget har, preliminärt beräknat efter ett bidragsbelopp av 10 000 floriner för år, bestämts till 14 000 kronor. En första utbetalning för detta ändamål har skett först under innevarande budgetår.

Då det gäller att beräkna medelsbehovet för budgetåret 1956/57, måste hänsyn tagas till att alla i Haagkonferensen deltagande stater ännu icke anslutit sig till stadgan. Den uppräknings av Sveriges andel, som med hänsyn härtill erfordras, har beräknats till högst 3 600 kronor. Då det emellertid finns anledning att räkna med att flera stater skall ansluta sig till stadgan och erlægga sin andel i kostnaderna, anser departementschefen att uppräkningsningen bör begränsas till 2 000 kronor.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,
att riksdagen må till *Bidrag till Haagkonferensens för internationell privaträtt permanenta byrå* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 16 000 kronor.

56:o) **Bidrag till Nordisk årsbok.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 60, s. 155 och 156), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Nordisk årsbok* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

57:o) **Bidrag till Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab. Bidrag till Tidsskrift för kriminalvård.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 61 och 62, s. 156) hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1956/57 anvisa

- a) till *Bidrag till Nordisk Tidsskrift för Kriminalvidenskap* ett anslag av 3 000 kronor; samt
- b) till *Bidrag till Tidsskrift för kriminalvård* ett anslag av 2 000 kronor.

58:o) Uppgående av gränsen mot Finland m. m. Kungl. Maj:t har (punkt 63, s. 156—158) föreslagit riksdagen att till Uppgående av gränsen mot Finland m. m. för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 113 000 kronor.

Sedan riksgränsen mot Finland blivit uppgången under åren 1926 och 1927 träffades mellan svenska och finska regeringarna överenskommelse att eftersyn av gränsen, från Norges gräns till öppen sjö i Bottenviken, skulle företagas av båda rikena gemensamt vart tjugufemte år med början år 1951. Med finska regeringen överenskoms sedermera om uppskov till år 1956 med gränsöversynen.

Den 17 juni 1955 förordnade Kungl. Maj:t en svensk delegation gemensamt med en från finsk sida tillsatt gränsdelegation att verkställa översyn av riksgränsen. Samtidigt fastställde Kungl. Maj:t instruktion för den svenska delegationen.

I instruktionen föreskrives bland annat följande. Gränsöversynen skall påbörjas under sommaren 1956 och slutföras skyndsammast möjligt. De svenska myndigheterna skall ombesörja upprättandet av samtliga kartor över gränsen. Av gränsöversynen föranledda kostnader skall gäldas, till hälften av vardera riket i fråga om kostnader för arbeten, som för båda rikena utföres av ettdera av dem, och av respektive rike i fråga om kostnader för arbeten, som utföres av vardera riket särskilt på dess egen sida av gränsen. För arbeten som utföres gemensamt skall vardera riket, såvida ej annorlunda överenskomes, ställa lika arbetspersonal till förfogande.

Kungl. Maj:t uppdrog den 17 juni 1955 åt rikets allmänna kartverk att låta verkställa sådana förberedande tekniska arbeten (kartarbeten m. m.), som förutsatts skola från svensk sida utföras före gränsöversynen samt bestämde att kostnaderna för dessa arbeten, som borde utföras före den 1 juli 1956, skulle av kartverket förskjutas från det under riksstatsens nionde huvudtitel upptagna reservationsanslaget till Rikets allmänna kartverk: Kartarbeten m. m.

De på Sverige ankommande kostnaderna för översynen av riksgränsen mot Finland har av den sedermera förordnade svenska gränsdelegationen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 april 1955 preliminärt beräknats till 105 000 kronor. Av detta belopp beräknades åtgå till gränsdelegationens kostnader 18 000 kronor, till arbetsbiträde åt delegationen 22 000 kronor, till fältarbeten 40 000 kronor, till kartarbeten 15 000 kronor och till oförutsedda utgifter 10 000 kronor. Enligt sedermera under hand lämnade uppgifter torde

det vara möjligt att nedbringa posten till gränsdelegationens kostnader med 6 000 kronor. Å andra sidan syntes det ofrånkomligt med en uppräknings av posten till kartarbeten med 5 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna torde sålunda kunna uppskattas till 104 000 kronor.

Mot de slutliga beräkningarna har departementschefen intet att erinra.

I detta sammanhang upptager departementschefen även frågan om vis s provisorisk röjning av gränsen mot Norge.

Sedan riksgränsen mot Norge blivit uppgången under åren 1929 och 1930, har mellan svenska och norska regeringarna träffats överenskommelse att tiden mellan gränsröjningarna skulle utgöra 25 år. Sedermera har med norska regeringen överenskommelse träffats om uppskov till år 1959 med uppgången, dock under förbehåll att uppskovet icke skulle utgöra hinder för sådana provisoriska åtgärder i syfte att tydliggöra gränsen, vilka kunde befinnas erforderliga i avvaktan på den allmänna gränsuppgången.

Den 16 augusti 1954 förordnade Kungl. Maj:t, att provisorisk röjning och eventuellt erforderlig utmärkning av riksgränsen mot Norge skulle, i enlighet med ett av chefen för rikets allmänna kartverk och direktören för Norges geografiske oppmåling i april 1954 upprättat förslag, genom kartverkets försorg och med en representant för Norges geografiske oppmåling som kontrollant utföras under år 1954 vid vissa särskilt angivna platser inom Älvsborgs och Värmlands län.

För täckande av kostnaderna för Sveriges vidkommande i fråga om över synen av riksgränsen mot Finland och den provisoriska röjningen m. m. av riksgränsen mot Norge föreslås anvisat ett reservationsanslag. Anslaget anses böra uppföras med 113 006 kronor, eller i runt tal 113 000 kronor.

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må till *Uppgående av gränsen mot Finland* m. m. för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 113 000 kronor.

59:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Kungl. Maj:t har (punkt 64, s. 158) föreslagit riksdagen att till Kommittéer och utredningar genom sakkunniga för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 125 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 050 000 kronor.

Departementschefen anför, att med hänsyn till pågående och ännu icke igångsatta utredningar skulle en uppräknings med 100 000 kronor vara erforderlig. Då emellertid, om riksdagen ej har något att erinra häremot, en brist av 25 000 kronor för en i samband med pågående utredning av frågan rörande statlig upplysningsverksamhet vid folkomröstningar utförd statistisk undersökning av det resultat, upplysningsverksamheten givit vid högertra-

fikomröstningen, efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet, avses att täckas genom att sistnämnda belopp tillföres förevarande anslag från det under sjätte huvudtiteln uppförda anslaget till Statlig upplysningsverksamhet vid 1955 års folkomröstning (prop. 111/1955), anses uppräknigen kunna begränsas till 75 000 kronor.

Utskottet, som inte vill motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag, hemställer, att riksdagen må till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 1 125 000 kronor.

60:o) **Extra utgifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 65, s. 159), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Extra utgifter* för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

61:o) **Uppskjutna frågor.** Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande beträffande nedannämnda, av Kungl. Maj:t under följande punkter framlagda förslag, nämligen

punkten 13: Regeringsrätten: Avlöningar; samt
punkten 35: Fångvårdsanstalterna: Avlöningar;
vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.

Stockholm den 21 februari 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlson, Leander, Näsgård, Gillström, Näsström, Hesselbom, Sundelin, Einar Persson, Thun, Bergman, Ragnar Bergh, fru Svenson och herr Jacobsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmberg i Skövde, Andersson i Malmö, Ståhl, Åkerström, Rubbestad, fröken Elmén, herrar Petterson i Degerfors, Andersson i Mölndal, Jansson i Kalix, Cassel, fru Ericsson i Luleå, fröken Ager och herr Hansson i Önnarp.